

Javna ustanova Regionalna
RAZVOJNA AGENCIJA
KARLOVAČKE ŽUPANIJE

RAZVOJ BRDSKO-PLANINSKIH PODRUČJA KARLOVAČKE ŽUPANIJE - ANALIZA RAZVOJNIH IZAZOVA I POTREBA

Sadržaj

Uvod	2
1. Zakonodavni, strateški i programski okvir za razvoj brdsko-planinskih područja	5
2. Opći i geografski podaci o brdsko-planinskim područjima Karlovačke županije	7
3. Demografski trendovi u brdsko-planinskom području Karlovačke županije	10
3.1. Demografska kretanja u JLS BPP Karlovačke županije	10
3.2. Radno sposobno stanovništvo, zaposleni i nezaposleni u JLS BPP Karlovačke županije	15
3.3. Migracijska kretanja u jedinicama lokalne samouprave na brdsko-planinskom području Karlovačke županije	21
4. Gospodarstvo brdsko-planinskih područja Karlovačke županije: poduzetništvo, poljoprivreda i turizam	24
4.2. Poduzetništvo i obrtništvo	25
4.2. Poljoprivreda	29
4.3. Turizam	32
5. Društvo	34
5.1. Obrazovanje i obrazovanost	34
5.2. Civilno društvo – udruge na brdsko-planinskom području Karlovačke županije	38
5.3. Institucionalni kapaciteti jedinica lokalne samouprave na brdsko-planinskom području Karlovačke županije	39
6. Zdravstvo i socijalna skrb na brdsko-planinskom području Karlovačke županije	41
6.1. Zdravstvo JLS BPP Karlovačke županije	41
6.2. Socijalna skrb JLS BPP Karlovačke županije	43
7. Mogućnosti financiranja potreba brdsko-planinskih područja i njihova iskorištenost u JLS BPP Karlovačke županije	44
7.1. MRRFEU - Program podrške brdsko-planinskim područjima	45
7.2. MRRFEU – Program održivog razvoja lokalne zajednice	52
7.3. MPGI – Javni poziv za sufinanciranje projekata gradova i općina za poticanje razvoja komunalnog gospodarstva i ujednačavanje komunalnog standarda	54
8. Stambeno zbrinjavanje u svrhu demografskih mjera na brdsko-planinskim i potpomognutim područjima Karlovačke županije	57
9. Zaključak: Razvojni izazovi i potrebe brdsko-planinskih područja Karlovačke županije	61

Uvod

Jedinice lokalne samouprave Karlovačke županije sa statusom brdsko-planinskog područja (u daljnjem tekstu: JLS BPP) suočavaju se s nizom izazova koji zahtijevaju koordinirane napore za održivi razvoj i poboljšanje životnih uvjeta njihovih stanovnika. JLS BPP Karlovačke županije, kao i druge JLS BPP u RH, aktivno koriste različite financijske programe kako bi se unaprijedila kvaliteta života na tim područjima.

Na području Karlovačke županije, pet je JLS sa statusom BPP: grad Ogulin i općine Josipdol, Plaški, Rakovica i Saborsko. Od pet JLS BPP, dvije su sa statusom potpomognutog područja dok se tri nalaze u iznadprosječno rangiranim JLS (Tablica 1.)

Tablica 1. Jedinice lokalne samouprave Karlovačke županije sa statusom brdsko-planinskog područja

JLS KARLOVAČKE ŽUPANIJE SA STATUSOM BRDSKO-PLANINSKOG PODRUČJA	
I. SKUPINA - JLS sa statusom potpomognutog područja	
1.	Plaški I. skupina (zadnja četvrtina ispodprosječno rangiranih JLS)
2.	Saborsko II. skupina (treća četvrtina ispodprosječno rangiranih JLS)
II. SKUPINA - JLS koje se prema vrijednosti indeksa razvijenosti nalaze u zadnjoj četvrtini i trećoj četvrtini iznadprosječno rangiranih JLS	
1.	Josipdol V. skupina JLS (zadnja četvrtina iznadprosječno rangiranih JLS)
	Ogulin VI. skupina JLS (treća četvrtina iznadprosječno rangiranih JLS)
2.	Rakovica VI. skupina JLS (treća četvrtina iznadprosječno rangiranih JLS)

Izvor: Odluka o obuhvatu i razvrstavanju jedinica lokalne samouprave koje stječu status brdsko-planinskog područja (NN 24/2019); Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (NN 3/2024)

Kroz razgovore s predstavnicima JLS BPP Karlovačke županije i detaljnu analizu korištenja sredstava iz različitih financijskih programa namijenjenih tim područjima, kao i programa financiranja koji su najčešće korišteni od strane tih JLS-ova, uočeni su ključni izazovi s kojima se suočavaju. Važno je napomenuti da analiza nije obuhvatila ostale mogućnosti financiranja, poput EU fondova i drugih izvora sredstava dostupnih jedinicama lokalne samouprave, neovisno o njihovom statusu, te se nisu razmatrale njihove proračunske mogućnosti, što bi zahtijevalo izradu sveobuhvatnijeg i temeljitijeg strateškog dokumenta.

U ovoj analizi fokus je na prioritetnim razvojnim potrebama JLS BPP Karlovačke županije, s ciljem dobivanja jasnije slike o izazovima i potrebama tih JLS-ova. Kako bi se to postiglo, odabran je pristup koji se temelji na analizi sufinanciranih projekata kroz različite dostupne programe, jer su upravo projekti koji su sufinancirani putem tih programa, ključni pokazatelj konkretnih potreba na terenu. Ovaj pristup omogućio je sagledavanje u kojoj mjeri su JLS BPP koristile dostupna sredstva za financiranje svojih razvojnih i infrastrukturnih potreba te prepoznavanje trendova i prioritetnih vrsta ulaganja.

Izbor ove metodologije temelji se na činjenici da su sufinancirani projekti najizravniji pokazatelj konkretnih potreba ali i izazova s kojima se suočavaju brdsko-planinska područja, jer predstavljaju stvarne i prioritetne potrebe na terenu, izražene u obliku konkretnih zahtjeva za sufinanciranjem. Stoga, analiza korištenja sredstava iz ovih programa pruža jasnu sliku o onim područjima na koja su lokalne samouprave stavile najveći naglasak, a koja se, istovremeno, mogu smatrati ključnim prioritetima za daljnji razvoj tih zajednica.

Iz izazova koje su same JLS BPP istaknule, a koji su i potvrđeni kroz analizu konkretnih projekata financiranih iz dostupnih sredstava, vidljivo je da su prioriteti usmjereni na nekoliko ključnih područja. To uključuje poboljšanje infrastrukture, poticanje razvoja gospodarskih aktivnosti, ulaganje u obrazovanje i zdravstvo, očuvanje ekološke održivosti, kao i poticanje kulturnih i društvenih aktivnosti. Na primjer, unaprjeđenje prometne infrastrukture, kao što su ceste i pristupni putevi, ključno je za bolju povezanost ovih područja s ostatkom županije. S druge strane, ulaganje u obrazovne i zdravstvene usluge od velike je važnosti za poboljšanje kvalitete života, osobito za mlade i ranjive skupine. U nastavku slijedi pregled ključnih izazova s kojima se suočavaju JLS u brdsko-planinskim područjima.

Ključni izazovi s kojima se suočavaju JLS-i brdsko-planinskih i potpomognutih područja su sljedeći:

- **Infrastruktura:** unaprjeđenje prometne infrastrukture, uključujući ceste i pristupne puteve, ključno je za poboljšanje povezanosti s okolnim područjima. Također, potrebna su ulaganja u vodovodnu i kanalizacijsku mrežu, kao i poboljšanje opskrbe energijom.
- **Gospodarstvo:** potrebno je poticati lokalno gospodarstvo, posebno kroz razvoj poljoprivrede, stočarstva i turizma. Podrška malim i srednjim poduzetnicima i poticanje novih investicija mogu doprinijeti stvaranju radnih mjesta.
- **Obrazovanje i osposobljavanje:** ulaganje u obrazovne programe i stručnu izobrazbu važno je za povećanje zapošljivosti i zadržavanje mladih u zajednici.
- **Zdravstvo i socijalna skrb:** osiguranje pristupa zdravstvenim uslugama, kao i socijalnoj pomoći, posebno za ranjive skupine, ključno je za poboljšanje kvalitete života.
- **Ekološka održivost:** razvoj ekološki prihvatljivih praksi i zaštita prirodnih resursa bitni su za očuvanje okoliša i promicanje ekoturizma.
- **Kultura i zajednica:** ulaganje u kulturne i društvene aktivnosti koje potiču zajedništvo i identitet (pogotovo općina), kao i podrška lokalnim udrugama, može obogatiti život zajednice.

Navedeni izazovi zahtijevaju koordiniranu suradnju svih relevantnih dionika kako bi se osigurala dugoročna održivost i rast brdsko-planinskih područja. Kroz odgovarajuće financijske poticaje i projekte, prilagođene specifičnim potrebama, moguće je ostvariti konkretne promjene koje će dugoročno pridonijeti razvoju i prosperitetu ovih područja.

Jedinice lokalne samouprave Karlovačke županije koje imaju status brdsko-planinskih područja **koriste sljedeće dostupne programe financiranja** svojih razvojnih potreba:

- 1. Program podrške brdsko-planinskim područjima (MRRFEU)**
 - ukupno dobivena sredstva u razdoblju 2019. – 2024. **1.441.462,59 EUR**
- 2. Program održivog razvoja lokalne zajednice (MRRFEU)**
 - ukupno dobivena sredstva u razdoblju 2019. – 2024. **508.932, 74 EUR**
- 3. Javni poziv za sufinanciranje projekata gradova i općina za poticanje razvoja komunalnog gospodarstva i ujednačavanje komunalnog standarda (MPGI)**
 - ukupno dobivena sredstva u razdoblju 2019. – 2024. **331.143,800 EUR.**

JLS BPP Karlovačke županije koriste još i sljedeće mogućnosti financiranja:

- 1. Program revitalizacije depriviranih područja Karlovačke i Sisačko-moslavačke županije** pomoću kojeg su financirani sljedeći projekti JLS BPP Karlovačke županije:
 - **Općina Plaški:** Spomen park Plaški (120.000,00 EUR)
 - **Općina Josipdol:** Izgradnja tematskog parka s proširenjem parkirališta u centru naselja Josipdol (90.000,00 EUR);
- 2. Program za poboljšanje infrastrukture na područjima naseljenim pripadnicima nacionalnih manjina** – Općina Plaški i Saborsko
 - Radi se o projektima rekonstrukcije i asfaltiranja nerazvrstanih, prilaznih i dr. cesta.

Stambeno zbrinjavanje na područjima JLS BPP u Karlovačkoj županiji odvija se na temelju Javnog poziva za korištenje demografskih mjera za poticanje rješavanja stambenog pitanja mladim obiteljima na ruralnom području te stambeno zbrinjavanje na potpomognutim područjima koje se ostvaruje sukladno Zakonu o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima.

1. Zakonodavni, strateški i programski okvir za razvoj brdsko-planinskih područja

Upravljanje razvojem brdsko-planinskih područja, kao područja s razvojnim posebnostima predstavlja sastavni dio opće politike regionalnog razvoja Republike Hrvatske koju provodi Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (u daljnjem tekstu: MRRFEU).

Pravni okvir proizlazi iz **Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske**¹ koji propisuje da „područja s razvojnim posebnostima, odnosno geografska područja koja se prema svojim prirodno-geografskim te društveno-gospodarskim i demografskim obilježjima mogu izdvojiti od ostalih područja Republike Hrvatske zahtijevaju poseban programsko-planski pristup od strane nositelja politike regionalnog razvoja“. S tim u vezi, u svrhu prevladavanja razvojnih ograničenja, odnosno posebnosti s kojima se suočavaju, člankom 38.a ovog Zakona, brdsko-planinska područja proglašena su područjem s razvojnim posebnostima, pri čemu se razvojna politika i upravljanje brdsko-planinskim područjem uređuje posebnim zakonom.

Zakon o brdsko-planinskim područjima² koji je stupio na snagu 04. siječnja 2019. godine, predstavlja pravno polazište i zakonsku obvezu izrade i provedbe Programa. „Mjere i projekti za razvoj brdsko-planinskih područja utvrđuju se Programom razvoja brdsko-planinskih područja (u daljnjem tekstu: Program), odredbama ovoga Zakona te drugih propisa čije su odredbe usmjerene na poticanje razvoja brdsko-planinskih područja.“ Osim navedenih zakona, potreba izrade Programa proizlazi i iz pojedinih akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja koji određuju područje djelovanja povezanih politika regionalnog razvoja Republike Hrvatske. U nastavku su istaknuti samo najvažniji od njih.

1. **Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine** (u daljnjem tekstu: NRSRH 2030.) usvojena je 05. veljače 2021. godine na 6. sjednici 10. saziva Hrvatskog Sabora. Sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske³, NRSRH 2030. predstavlja najviši hijerarhijski akt te svi ostali dugoročni, srednjoročni i kratkoročni dokumenti planiranja razvojem na čitavom teritoriju ili specifičnim područjima Republike Hrvatske trebaju slijediti razvojne smjernice, ciljeve i prioritete ovog dokumenta. Zbog toga NRSRH 2030. predstavlja polazni strateški okvir izrade Programa, a promatra se u interakciji s ostalim dokumentima planiranja iz Dodatka 4. NRSRH 2030.2. Za ostvarenje razvojne vizije Republike Hrvatske kao konkurentne, kreativne i sigurne zemlje, prepoznatljivog identiteta i kulture, kvalitetnih životnih uvjeta, očuvanih prirodnih resursa i jednakih prilika za sve, NRSRH 2030. ponudila je četiri razvojna smjera i značajan broj razvojnih prioriteta te djelovanja javnih politika. Jedan od razvojnih

¹ „Narodne novine“, broj 147/14, 123/17, 118/18

² „Narodne novine“, broj 18/18

³ „Narodne novine“, broj 123/17, 151/22

smjerova odnosi se upravo na ravnomjerni regionalni razvoj (razvojni smjer 4), a strateški cilj 12: Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima usmjeren je na poticanje demografske i ekonomske revitalizacije brdsko-planinskih područja. Naime, iz NRSRH 2030. proizlazi da su brdsko-planinska područja osim problema ispodprosječne razvijenosti i nepovoljne gospodarske strukture, depopulacije, iseljavanja i starenja stanovništva, suočena i sa specifičnim izazovima kao što je nedovoljna prometna povezanost. U cilju smanjenja regionalnih nejednakosti koje predstavljaju dugoročno ograničenje nacionalnog rasta, razvoja i konkurentnosti, NRSRH 2030. navodi sljedeće prioritete:

- demografska revitalizacija depriviranih područja
- gospodarska regeneracija depriviranih područja
- pametno upravljanje resursima
- povezanost i mobilnost
- poboljšanje kvalitete života razvojem javne infrastrukture (komunalne, prometne, poslovne i društvene), podrškom stanogradnji i razvojem javnih usluga
- sanacija posljedica razornih potresa i obnova pogođenih područja
- razvoj i izgradnja širokopojasne infrastrukture i elektroničkih komunikacijskih mreža vrlo velikog kapaciteta
- razvoj pametnih sela.

S aspekta strateškog okvira za izradu Programa razvoja brdsko-planinskih područja, uvažavaju se navedeni ciljevi i prioriteti u okviru Ravnomjernog regionalnog razvoja kao jednog od četiri razvojna smjera.

2. **Program Vlade Republike Hrvatske 2024. – 2028., Cilj 2.3. Ravnomjerni regionalni razvoj Hrvatske:** u okviru cilja radit će se na gospodarskoj i socijalnoj revitalizaciji svih krajeva Hrvatske uspostavljanjem razvojnih okvira koji će poboljšati kvalitetu života svih građana, neovisno gdje oni žive. Usmjerit će se više od 2 milijarde eura u društvenu i gospodarsku revitalizaciju svih dijelova Hrvatske, s naglaskom na područja s razvojnim posebnostima, uključujući brdsko-planinska, potpomognuta i otočna područja.
3. **Provedbeni program MRRFEU, Mjera 9. Društveni i gospodarski razvoj brdsko-planinskih područja:** u okviru ove mjere financiraju se programi i projekti koji pridonose poticanju razvoja brdsko-planinskih područja, njihovoj gospodarskoj i socijalnoj revitalizaciji, jačanju socijalne kohezije i povećanju broja stanovnika te ostvarivanju koncepta održivog razvoja. Projekti kojima su nositelji JLP(R)S-ovi doprinose poboljšanju dostupnosti lokalne infrastrukture prvenstveno izgradnje, obnove i rekonstrukcije objekata socijalne, komunalne i gospodarske infrastrukture na lokalnoj razini i ublažavanju posljedica otežanih uvjeta života uslijed nepogodnih klimatskih uvjeta. U okviru raspoloživih sredstava u državnom proračunu provodi se na godišnjoj razini Program podrške brdsko-planinskim područjima, a sredstva Programa namijenjena su projektima s područja 85 jedinica lokalne

samouprave koje su u skladu s Odlukom o obuhvatu i razvrstavanju jedinica lokalne samouprave koje stječu status brdsko-planinskog područja („Narodne novine“, broj 24/19).

4. **Program razvoja brdsko-planinskih područja (MRRFEU):** svrha ovog Programa je kreiranje četverogodišnjeg programskog okvira za djelovanje MRRFEU-a i svih ključnih dionika razvoja BPP-a na prostoru RH. Osnovni cilj Programa je utvrditi konkretne i učinkovite mjere za poticanje razvoja BPP-a za razdoblje od 2022. do 2025. godine, a čiji će nositelj biti MRRFEU te druga relevantna tijela državne uprave. Program se izravno nadovezuje na **Mjeru 9. Provedbenog programa MRRFEU.**

2. Opći i geografski podaci o brdsko-planinskim područjima Karlovačke županije

Slika 1. Jedinice lokalne samouprave Karlovačke županije

Izvor: www.plaski.hr

Grad Ogulin

Grad Ogulin je smješten u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske, u Karlovačkoj županiji, u podnožju planine Klek. Smješten je između turističkog područja Plitvičkih jezera, šumovitog Gorskog kotara i sjevernog Jadrana i prostire se na površini od 542,32 km². Grad je nastao u prostranoj kotlini kojom teku rijeke Dobra i Zagorska Mrežnica, a najpoznatiji geografski fenomen u njegovoj okolini je ponor rijeke Dobre. Geografski, Ogulin se nalazi u Ogulinsko-modruškoj udolini, koja čini dio Gorske Hrvatske i peto je najveće krško polje u Hrvatskoj, površine 60 km². Grad se prostire uz ključne prometnice, čineći ga iznimno povezanim s ostatkom Hrvatske. Grad Ogulin obuhvaća 24 naselja i ima bogatu kulturnu baštinu, a prirodni resursi omogućuju razvijenu poljoprivredu, stočarstvo i turizam.

Općina Josipdol

Općina Josipdol smještena je u južnom dijelu Karlovačke županije, uz granicu između kontinentalne Hrvatske i Jadranskog priobalja. Prostire se na površini od 165,41 km² i izuzetno je dobro prometno povezana, s ključnim cestovnim i željezničkim pravcima koji povezuju Zagreb, Split, Rijeku i Jadransku obalu. Josipdol se nalazi u područjima gustih šuma na obroncima Male Kapele, koja je dio Dinarskog gorja. Osim toga, naselje ima bogatu povijest drvne industrije, dok današnji stanovnici većinom žive od poljoprivrede, stočarstva i lovstva. Značaj ove općine leži u njezinu strateškom položaju koji čini vezu između središnje Hrvatske i priobalja. Općina ima 14 naselja koja su smještena uz ključne prometne pravce i željezničku prugu koja omogućuje lako povezivanje s okolnim područjima.

Općina Plaški

Općina Plaški smještena je u središnjem dijelu Karlovačke županije, na granici Gorske Hrvatske i sjevernog dijela Hrvatske. Prostire se na 157,42 km² i obuhvaća osam naselja, među kojima su Plaški, Janja Gora, Međeđak i Podhum Plaščanski. Ova brdsko-planinska općina ima bogat prirodni okoliš, jer ju okružuju planine Mala Kapela i Plaška Glava, te brojne šume, rijeke i izvori. Rijeke Vrnjika i Dretulja poznate su po svojoj čistoći i prirodnoj ljepoti. U gospodarskom smislu, razvoj općine usmjeren je na obiteljska gospodarstva koja se bave poljoprivredom, proizvodnjom mlijeka i sira, te stočarstvom. Iako je gospodarstvo ovog kraja u zaostatku u odnosu na druge dijelove Hrvatske, prirodni resursi pružaju potencijal za daljnji razvoj poljoprivrede i turizma.

Općina Rakovica

Općina Rakovica smještena je u središnjem dijelu Hrvatske, uz glavnu državnu prometnicu D1 koja povezuje sjevernu i južnu Hrvatsku. Prostire se na površini od 311,99 km² i značajno je

povezana s prometnim pravcima prema Zagrebu, Rijeci i Splitu. Geografski pripada Kordunu, ali se također smještina na južnoj granici Like, u blizini granice s Bosnom i Hercegovinom. Ova općina poznata je po svojoj bogatoj kulturnoj baštini i tradiciji, a njezin strateški položaj omogućava lako povezivanje kontinentalne Hrvatske s Jadranskom obalom.

Gospodarstvo općine temelji se prvenstveno na turizmu, koji je najvažnija grana gospodarstva. Zbog blizine Plitvičkih jezera, jedne od najpoznatijih turističkih destinacija u Hrvatskoj, Rakovica privlači brojne posjetitelje i postaje značajno turističko odredište. Osim turizma, stanovništvo se bavi i poljoprivredom, stočarstvom i šumarstvom, no ove grane gospodarstva su u drugom planu u odnosu na turizam. Općina se sastoji od 26 naselja, a turizam i uslužne djelatnosti postepeno postaju ključne za ekonomski razvoj.

Općina Saborsko

Općina Saborsko smještena je u središnjem dijelu Hrvatske, unutar ogulinsko-plašćanske kotline, koja je dio Dinarskog planinskog sustava. Prostire se na površini od 132 km², sastoji se od 4 naselja, a četvrtina njezina područja pripada Nacionalnom parku Plitvička jezera. Poznata je po svojoj prirodnoj ljepoti, okružena planinama, šumama, rijekama i brojnim izvorima.

U gospodarstvu općine dominiraju poljoprivreda i stočarstvo, dok turizam također ima rastući značaj zahvaljujući blizini Plitvičkih jezera. Zbog svoje blizine zaštićenih područja i prirodnih resursa, Saborsko je od strateške važnosti za zaštitu prirode i održivi turizam.

Stanovnici Saborskog prepoznali su vrijednost čiste prirode za uzgoj poljoprivrednih kultura te razvijaju Obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja nude ekološki uzgojene proizvode. Ovi proizvodi postaju atraktivni brojnim posjetiteljima, domaćim i stranim, koji dolaze u Nacionalni park Plitvička jezera. Zahvaljujući prirodnim ljepotama i ekološkoj poljoprivredi, općina Saborsko i okolica sve više postaju popularno turističko odredište.

3. Demografski trendovi u brdsko-planinskom području Karlovačke županije

Stanovništvo BPP-a smanjuje se bržim tempom od nacionalnog prosjeka, što dovodi do depopulacije tih područja i smanjenja njihovih razvojnih kapaciteta. Ovaj trend smanjenja broja stanovnika ima za posljedicu smanjenje broja ljudi koji mogu aktivno sudjelovati u društvenim i gospodarskim aktivnostima, čime se otežava dugoročan održiv razvoj tih zajednica. Istovremeno, starenje stanovništva dodatno pogoršava dobnu strukturu, jer dolazi do smanjenja broja mladih i radno aktivnih osoba. To se odražava na tržište rada, smanjujući broj ljudi koji mogu doprinosti ekonomskoj aktivnosti, a time usporava i razvojne procese, uključujući privlačenje investicija i stvaranje novih radnih mjesta.

3.1. Demografska kretanja u JLS BPP Karlovačke županije

Demografska kretanja u JLS BPP Karlovačke županije, kao i šire u županiji i na nacionalnoj razini, odražavaju ključne izazove s kojima se suočavaju ove zajednice. Pad broja stanovnika, koji je posebno izražen u ruralnim područjima, ukazuje na duboke socio-ekonomske promjene koje zahtijevaju sustavan pristup u planiranju i implementaciji razvojnih mjera. Analiza demografskih podataka za razdoblje od 2011. do 2021. godine jasno pokazuje smanjenje broja stanovnika u svim JLS BPP Karlovačke županije, što je rezultat migracija, smanjenja gospodarskih prilika i niskog nataliteta. Ova kretanja zahtijevaju strateške intervencije usmjerene na jačanje lokalnih zajednica i stabilizaciju demografske slike.

Tablica 2. Demografska kretanja - promjena broja stanovnika u RH, Karlovačkoj županiji i JLS BPP Karlovačke županije, 2011. - 2021.

	Broj stanovnika 2011.	Broj stanovnika 2021.	Postotna promjena (%)
Republika Hrvatska	4.284.889	3.871.833	-9,66
Karlovačka županija	128.899	112.195	-12,98
BPP KŽ ukupno	22.797	20.011	-12,22%
Grad Ogulin	13.915	12.246	-12,00
Općina Josipdol	3.773	3.419	-9,39
Općina Plaški	2.090	1.650	-21,04
Općina Rakovica	2.387	2.230	-6,57
Općina Saborsko	632	466	-26,25

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011. i 2021.

Podaci iz Tablice 2. ukazuju na opći pad broja stanovnika u Karlovačkoj županiji, koji je veći od nacionalnog prosjeka. Smanjenje broja stanovnika je najizraženije u **Općini Saborsko**, koja bilježi najveći pad od **26,25%**, dok **Općina Plaški** ima smanjenje od **21,04%**, što je također značajno, ali nešto manje od Saborskog.

Grad Ogulin i Općina Rakovica bilježe umjereniji pad, s padom od **12%** i **6.57%** respektivno, dok **Općina Josipdol** ima pad od **9.39%**, što je niže od prosjeka Karlovačke županije.

Opći trend ukazuje na demografske izazove u većini JLS, posebno u ruralnim područjima, gdje su padovi stanovništva povezani s migracijama, smanjenjem gospodarskih mogućnosti i niskim natalitetom. Ovaj trend zahtijeva ciljane mjere za jačanje lokalnih zajednica, uključujući razvoj infrastrukture, gospodarstva, obrazovanja i zdravstvenih i socijalnih usluga. Pad broja stanovnika u Karlovačkoj županiji, a posebno u JLS-ima u kojima je pad značajniji, ukazuje na potrebu za intervencijama koje bi pomogle stabilizaciji i rastu ovih zajednica.

Prirodni prirast ključan je za razumijevanje demografskih promjena u nekom području jer predstavlja razliku između broja rođenih i umrlih u određenom vremenskom razdoblju. On pruža dodatni uvid u demografsku dinamiku, što ukazuje na prirodnu promjenu broja stanovnika. Ovaj pokazatelj omogućuje uvid u osnovne demografske promjene, odnosno u sposobnost zajednice da se obnavlja i raste bez vanjskih migracija.

Prirodni prirast daje jasnu sliku o tome koliko se stanovništvo povećava ili smanjuje zbog prirodnih faktora (rođenja i smrti), ne računajući migracije. Ako je prirodni prirast negativan, to znači da broj umrlih premašuje broj rođenih, što može ukazivati na starenje stanovništva ili nizak natalitet. Drugi razlog za važnost prirodnog prirasta odnosi se na planiranje resursa i usluga. Poznavanje prirodnog prirasta pomaže u planiranju potreba za obrazovanjem, zdravstvenom skrbi i socijalnim uslugama. Na primjer, negativan prirodni prirast može ukazivati na potrebu za dodatnim ulaganjima u usluge za starije osobe ili u infrastrukturu koja podržava smanjenje negativnih demografskih efekata. Treći razlog je povezan s ekonomijom i tržištem rada. Prirodni prirast utječe na radnu snagu. Ako broj mladih ljudi opada zbog niskog prirodnog prirasta, to može izazvati probleme na tržištu rada jer se smanjuje broj radno sposobnih osoba, što može utjecati na produktivnost i ekonomski rast. Četvrti razlog odnosi se na migracije. U kombinaciji s podacima o migracijama, prirodni prirast može dati potpuniju sliku o demografskim trendovima. Ako je prirodni prirast negativan, ali migracije su pozitivne, stanovništvo može ostati stabilno ili rasti zbog doseljavanja, što može ublažiti negativne efekte smanjenja broja rođenih. Na kraju, prirodni prirast je važan za praćenje dugoročnih demografskih trendova i razumijevanje učinaka politika obiteljskih potpora, obrazovanja, zdravstva i ekonomske stabilnosti na natalitet i smrtnost.

U Tablici 3. u nastavku prikazano je prirodno kretanje stanovništva na području Republike Hrvatske, Karlovačke županije i JLS BPP Karlovačke županije, u razdoblju od 2021. do 2023. S obzirom na ukupni pad broja stanovnika u usporedbi s brojem stanovnika iz Popisa 2011.

(Tablica 2.), za prikaz trenda kretanja stanovništva uzeto je trogodišnje razdoblje koje obuhvaća 2021. godinu (Popis 2021.), zaključno s 2023. godinom⁴.

Tablica 3. Prirodno kretanje stanovništva – usporedba RH, Karlovačka županija i JLS BPP Karlovačke županije, 2021. – 2023.

JLP(R)S	Živorodeni	Mrtvorodeni	Umrli	Prirodni prirast	Brakovi		Vitalni indeks (živorođeni na 100 umrlih)
					Sklopljeni	Razvedeni	
2021.							
RH	36.508	133	62.712	-26.204	18.203	5.100	58,2
Karlovačka županija	860	3	2.316	-1.456	450	218	37,1
Ogulin	96	1	223	-127	52	23	43,0
Josipdol	34	-	70	-36	29	10	48,6
Plaški	18	-	50	-32	12	3	36,0
Rakovica	19	-	39	-20	9	3	48,7
Saborsko	2	-	15	-13	2	-	13,3
2022.							
RH	33.883	144	56.979	-23.096	18.074	4.808	59,5
Karlovačka županija	792	4	1.990	-1.198	452	206	39,8
Ogulin	83	-	197	-114	44	18	42,1
Josipdol	29	-	69	-40	15	8	42,0
Plaški	14	-	55	-41	2	-	25,5
Rakovica	18	-	49	-31	10	1	36,7
Saborsko	3	-	16	-13	-	1	18,8
2023.							
RH	32.170	155	51.275	-19.105	17.306	4.407	62,7
Karlovačka županija	845	7	1.814	-969	434	150	46,6
Ogulin	93	-	208	-115	43	17	44,7
Josipdol	22	-	48	-26	11	1	45,8
Plaški	14	-	22	-8	6	3	63,6
Rakovica	19	-	31	-12	13	2	61,3
Saborsko	4	-	13	-9	1	-	30,8

Izvor: DZS, Priopćenje: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske, 2021., 2022. i 2023; Obrada autora 2025.

Vitalni indeks, koji se računa kao odnos broja rođenih i broja umrlih, daje dublji uvid u demografsku vitalnost i ravnotežu između nataliteta i mortaliteta.

⁴ S obzirom na dinamiku objave podataka Državnog zavoda za statistiku o prirodnom kretanju stanovništva Republike Hrvatske (tijekom srpnja tekuće godine za prethodnu godinu), za vrijeme izrade ove Analize, podaci za 2024. nisu bili dostupni.

Ovi pokazatelji ključni su za razumijevanje dugoročnih demografskih trendova jer ukazuju na potencijal za rast i obnovu stanovništva te, u kombinaciji s drugim faktorima, omogućuju procjenu potrebnih mjera za održivi razvoj. U kontekstu brdsko-planinskih područja Karlovačke županije, praćenje prirodnog prirasta i vitalnog indeksa pomaže u identifikaciji demografskih izazova i omogućuje razvoj ciljanih politika za očuvanje i revitalizaciju tih zajednica.

Prirodni prirast stanovništva i vitalni indeks stoga su ključni pokazatelji demografske dinamike koji pomažu pri razumijevanju promjena u strukturi stanovništva. U analizi prirodnog kretanja stanovništva, promatrani su podaci za razdoblje od 2021. do 2023. godine na razini Republike Hrvatske (RH), Karlovačke županije, te jedinica lokalne samouprave (JLS) u brdsko-planinskim područjima Karlovačke županije.

Prirodni prirast na razini RH bio je negativan u svim godinama promatranim u ovom razdoblju. U 2021. godini zabilježen je negativan prirodni prirast od -26.204, dok je 2023. godine smanjen na -19.105. Iako je negativan, pad prirodnog prirasta u posljednje dvije godine promatranog razdoblja, ukazuje na smanjenje negativnih demografskih kretanja, što može biti znak oporavka ili stabilizacije.

Karlovačka županija također bilježi negativan prirodni prirast, koji je smanjen sa -1.456 u 2021. godini na -969 u 2023. godini. Ovi podaci ukazuju na smanjenje negativnog trenda, što može sugerirati blagi oporavak ili stabilizaciju demografskih kretanja u županiji.

Prirodni prirast JLS BPP Karlovačke županije:

- u **Ogulinu** je prirodni prirast iznosio -127 u 2021. godini, a smanjio se na -115 u 2023. godini. Iako je negativan, smanjenje u protekle dvije godine ukazuje na blagi oporavak u demografskoj dinamici;
- u **Josipdolu** se prirodni prirast smanjio s -36 u 2021. godini na -26 u 2023. godini, što također upućuje na smanjenje negativnog trenda;
- **Plaški** je zabilježio smanjenje negativnog prirodnog prirasta sa -32 u 2021. godini na -8 u 2023. godini, što ukazuje na značajan oporavak u demografskoj dinamici ovog područja;
- u **Rakovici** je prirodni prirast smanjen sa -20 u 2021. godini na -12 u 2023. godini, što također ukazuje na smanjenje negativnog trenda, premda i dalje ostaje negativan;
- **Saborsko**, s malim brojem stanovnika, zabilježilo je negativni prirodni prirast koji se smanjio sa -13 u 2021. na -9 u 2023. godini.

Općenito, u promatranom razdoblju bilježi se smanjenje negativnog prirodnog prirasta u svim promatranim područjima, što može biti pokazatelj stabilizacije demografske situacije u odnosu na prethodne godine. Iako je i dalje prisutan negativni prirodni prirast na svim razinama, smanjenje tog trenda može ukazivati na određeni oporavak u demografskim kretanjima.

Vitalni indeks je pokazatelj koji pokazuje broj živorođenih na 100 umrlih, te se koristi za analizu vitalnosti stanovništva. Ukoliko je vitalni indeks iznad 100, to znači da je broj živorođenih veći od broja umrlih, dok vrijednost ispod 100 ukazuje na prirodni pad stanovništva. Kretanje vitalnog indeksa u analiziranom razdoblju pokazuje trendove pojašnjene u nastavku.

Vitalni indeks u Republici Hrvatskoj raste s 58,2 u 2021. godini na 62,7 u 2023. godini, što pokazuje blagi oporavak vitalnosti stanovništva. Iako još uvijek ispod 100, rast vitalnog indeksa može ukazivati na poboljšanje demografske slike.

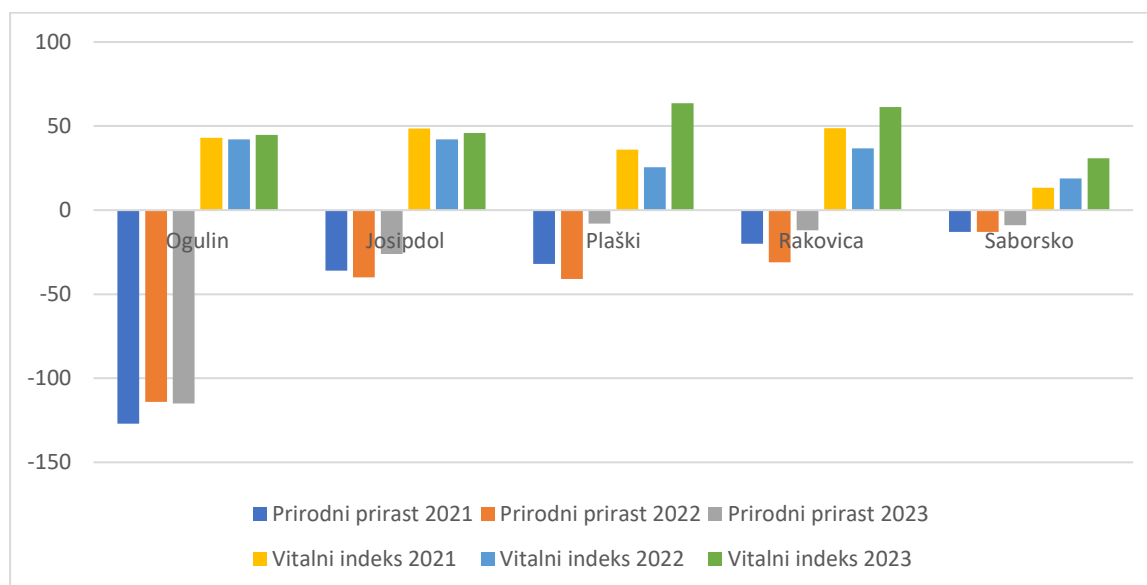
Vitalni indeks Karlovačke županije raste sa 37,1 u 2021. godini na 46,6 u 2023. godini. Iako je indeks i dalje nizak, povećanje ukazuje na smanjenje demografskih problema i mogući blagi oporavak u vitalnosti stanovništva.

Vitalni indeks JLS BPP Karlovačke županije:

- **Ogulin:** Vitalni indeks Ogulina raste s 43,0 u 2021. godini na 44,7 u 2023. godini, što pokazuje blagi rast vitalnosti, premda i dalje ispod 50, što ukazuje na negativnu demografsku dinamiku;
- vitalni indeks **Josipdola** smanjuje se s 48,6 u 2021. godini na 45,8 u 2023. godini, ali i dalje ostaje u visokom opsegu za manju JLS, što sugerira stabilnost u demografskoj dinamici;
- **Plaški** je zabilježio značajan skok vitalnog indeksa sa 36,0 u 2021. na 63,6 u 2023. godini, što pokazuje poboljšanje vitalnosti stanovništva i smanjenje broja umrlih u odnosu na broj živorođenih;
- vitalni indeks **Rakovice** raste sa 48,7 u 2021. na 61,3 u 2023. godini, što također ukazuje na povećanje vitalnosti stanovništva, iako se još uvijek ne doseže razina od 100;
- vitalni indeks **Saborskog** raste sa 13,3 u 2021. godini na 30,8 u 2023. godini, što je povećanje, ali i dalje ukazuje na vrlo nisku vitalnost stanovništva u ovom području.

Zaključno, u analiziranom razdoblju, većina JLS-ova u brdsko-planinskim područjima Karlovačke županije bilježi rast vitalnog indeksa, osobito u Plaškom, Rakovici i Saborskom, dok Josipdol bilježi blagi pad. Iako je prirodni prirast i dalje negativan, smanjenje tog negativnog trenda, uz rast vitalnog indeksa (Grafički prikaz 1.), može ukazivati na stabilizaciju ili blagi oporavak demografske situacije. Ovi trendovi sugeriraju mogućnost daljnjeg poboljšanja u budućnosti, ovisno o ekonomskim i društvenim čimbenicima.

Grafički prikaz 1. Prirodni prirast i vitalni indeks JLS BPP Karlovačke županije – razdoblje 2021. – 2023.

Izvor: DZS, Priopćenje: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske, 2021., 2022, i 2023; Obrada autora 2025.

3.2. Radno sposobno stanovništvo, zaposleni i nezaposleni u JLS BPP Karlovačke županije

Dugoročna demografska kretanja i trendovi zaposlenosti u BPP-u prate opće nacionalne obrasce, no uočava se da smanjenje nezaposlenosti u ovim područjima napreduje sporije nego na nacionalnoj razini. Iako postoje naznake poboljšanja, JLS BPP Karlovačke županije se i dalje suočavaju s većim izazovima u pružanju zaposlenja svojim stanovnicima, što može produbiti socijalne i ekonomske nejednakosti u odnosu na ostala područja županije odnosno države. Osim toga, postoji značajan nesrazmjer u dohotku i proračunskim prihodima među JLS BPP, što izravno utječe na kvalitetu i dostupnost osnovnih javnih usluga, poput obrazovanja, zdravstva i infrastrukture. S obzirom na niže prihode, teško je osigurati potrebna ulaganja u ove ključne sektore, što može dovesti do smanjenja kvalitete života i dostupnih usluga za stanovnike.

Kako bi se dao detaljniji pregled podataka o stanovništvu, radno sposobnom stanovništvu, zaposlenima i nezaposlenima u JLS BPP Karlovačke županije, korištene su dvije odvojene tablice, koje se odnose na popise stanovništva iz 2011. (Tablica 4.) i 2021. godine (Tablica 5.). Ovaj pristup korišten je za dobivanje preglednije prezentacije podataka. U nastavku će biti prikazana oba popisna razdoblja, uz analizu ključnih promjena i usporedbu između tih dvaju popisa.

Tablica 4. Stanovništvo, radno sposobno stanovništvo, zaposleni i nezaposleni – RH, Karlovačka županija i JLS BPP Karlovačke županije, Popis 2011.

JLP(R)S	Ukupno stanovnika 2011.	Radno sposobno stanovništvo (15-64) (% na ukupni broja stanovnika)	Zaposleni ukupno (% na ukupni broja stanovnika)	Nezaposleni ukupno (% na ukupni broja stanovnika)	Prosječna starost
Republika Hrvatska	4.284.889	2.873.828 (67%)	1.503.867 (35,1%)	292.282 (6,8%)	41,7
Karlovačka županija	128.899	84.359 (65,4%)	42.452 (32,9%)	9.579 (7,4%)	44,0
Grad Ogulin	13.915	9.322 (67%)	4.745 (34%)	990 (7,1%)	42,6
Općina Josipdol	3.773	2.408 (64%)	1.091 (29%)	246 (6,5%)	42,7
Općina Plaški	2.090	1.243 (59,5%)	338 (16,2%)	266 (12,7)	47,2
Općina Rakovica	2.387	1.521 (63,7%)	640 (26,8%)	222 (9,3%)	40,2
Općina Saborsko	632	317 (50,2%)	80 (12,6%)	46 (7,3%)	51,8

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.; Obrada autora 2024.

Prema podacima prikazanim u Tablici 4. a koji se odnose na Popis iz 2011. godine, u Hrvatskoj je 67% ukupnog stanovništva bilo radno sposobno, dok je u Karlovačkoj županiji taj postotak bio nešto niži (65,4%).

Na razini JLS BPP-a Karlovačke županije, vidljivo je da udio radno sposobnih varira, s najvišim postotkom u gradu Ogulinu (67%), dok je najniži postotak bio u općini Saborsko (50,2%). Niži postotak radno sposobnog stanovništva svakako je indikator starije populacije i smanjenog broja radne snage, što negativno utječe na razvoj lokalne ekonomije. Podaci iz ove tablice jasno pokazuju demografske i ekonomske izazove s kojima se suočavaju brdsko-planinska područja Karlovačke županije. Iako je opći trend smanjenja broja stanovništva prisutan u cijeloj županiji, postoje značajne razlike među JLS-ovima. Općine s nižim postotkom zaposlenih prema Popisu iz 2011., poput Plaškog i Saborskog, suočavaju se s izazovima vezanim uz manjak radnih mjesta, stariju populaciju i slabu ekonomsko-investicijsku aktivnost. S druge strane, Grad Ogulin i Općina Rakovica imaju bolju situaciju, s višim postotkom zaposlenih i relativno povoljnijim uvjetima za radnu snagu. Takvi podaci mogu biti korisni za planiranje demografskih, ekonomskih i razvojnih strategija u budućnosti.

Unutar JLS BPP Karlovačke županije, najveći postotak zaposlenih bilježio je grad Ogulin (34%), dok su općine poput Plaškog (16,2%) i Saborskog (12,6%) imale izuzetno niske stope zaposlenosti. Niska zaposlenost u Plaškom i Saborskom može ukazivati na slabu tržišnu

dinamiku, smanjen pristup radnim mjestima, ili ovisnost o sezonskim poslovima. U JLS-ovima BPP Karlovačke županije, najnižu nezaposlenost bilježila je Općina Josipdol (6,5%), dok su općina Plaški (12,7%) i općina Rakovica (9,3%) imale veći postotak nezaposlenih na ukupni broj stanovnika. Visoka nezaposlenost u Plaškom može biti rezultat smanjenog broja radnih mjesta i slabijeg gospodarskog okruženja, dok Rakovica, s višim postotkom zaposlenih, ima manji udio nezaposlenih.

Zaključno, u Hrvatskoj, stopa nezaposlenosti u 2011. godini bila je 6,8%, a u Karlovačkoj županiji 7,4%, što je nešto viši postotak od državnog prosjeka. Na nacionalnoj razini, 35,1% stanovništva od ukupnog broja stanovnika bilo je zaposleno, a u Karlovačkoj županiji 32,9%.

Na temelju analize ukupnog broja stanovnika i radno sposobnog stanovništva u JLS BPP Karlovačke županije prema podacima iz Popisa 2021. (Tablica 5.) uočava se varijabilnost u odnosu na prosjek cijele županije te Republike Hrvatske. Neki JLS-ovi imaju iznadprosječan broj zaposlenih, poput Rakovice (71%) i grada Ogulina (blago iznadprosječnih 63,3%), što ukazuje na povoljnije ekonomske uvjete i bolju dostupnost radnih mjesta. S druge strane, neki JLS-ovi nalaze se unutar županijskog prosjeka, kao što je Josipdol (62,3%), dok oni ispod prosjeka, poput Saborskog (60%) i Plaškog (56,6%), suočavaju se s izazovima poput veće prosječne starosti stanovništva, nedostatka infrastrukturnih resursa i slabije razine investicija.

Tablica 5. Stanovništvo, radno sposobno stanovništvo, zaposleni i nezaposleni – RH, Karlovačka županija i JLS BPP Karlovačke županije, Popis 2021.

JLP(R)S	Ukupno stanovnika	Radno sposobno stanovništvo (15-64) (% na ukupni broj stanovnika)	Zaposleni ukupno (% na ukupni broj stanovnika)	Nezaposleni ukupno (% na ukupni broj stanovnika)	Prosječna starost
Republika Hrvatska	3.871.833	2.450.178 (63,2%)	1.624.713 (42%)	89.958 (2,3%)	44,3
Karlovačka županija	112.195	70.276 (62,6%)	44.970 (40,1%)	2.536 (2,3%)	46,2
Grad Ogulin	12.246	7.761 (63,3%)	4.924 (40,2%)	318 (2,6%)	45,4
Općina Josipdol	3.419	2.132 (62,3%)	1.255 (36,7%)	80 (2,3%)	44,2
Općina Plaški	1.650	934 (56,6%)	420 (25,4%)	74 (4,5%)	47,1
Općina Rakovica	2.230	1.583 (71%)	990 (44,4%)	67 (3%)	42,4
Općina Saborsko	466	281 (60%)	112 (24%)	8 (1,7%)	50,7

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2021.; Obrada autora 2024.

Dodatno, odnos broja radno sposobnog stanovništva prema ukupnom broju stanovnika ukazuje na ekonomski potencijal područja. Viši postotak radno sposobnih često znači veću radnu snagu i veće šanse za ekonomski rast, dok niži postotak može signalizirati probleme poput starenja populacije, manjka radne snage i slabijih ekonomskih mogućnosti.

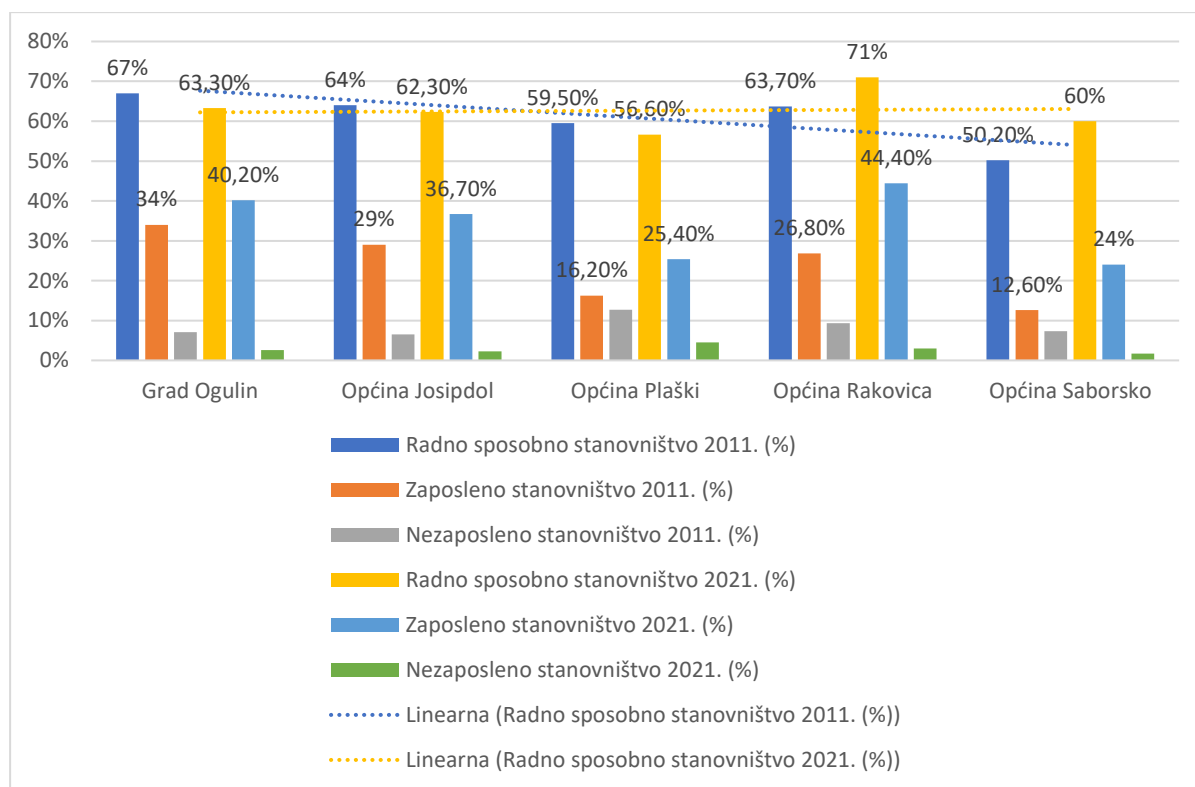
Kada se analiziraju podaci o zaposlenosti i nezaposlenosti u odnosu na ukupnu populaciju, uočava se da u JLS BPP Karlovačke županije s nižim postotkom zaposlenih, postoji visok udio umirovljenika. Ovaj fenomen usko je povezan s većom prosječnom starosti stanovništva u tim područjima. Tako udio umirovljenika u ukupnom broju stanovnika (od najvećeg prema najmanjem udjelu) iznosi 42,4% u Saborskom, 35% u Plaškom, 34,3% u Ogulinu, 34% u Josipdolu te 29,4% u Rakovici.

Udio ekonomski neaktivnih osoba (učenici/studenti, osobe koje se bave obavezama u kućanstvu, osobe koje proizvode dobra za vlastitu potrošnju, umirovljenici i ostale neaktivne osobe) u ukupnom broju stanovnika prikazuje značajne razlike među JLS BPP. Najveći udio ekonomski neaktivnih zabilježen je u Saborskom (71%), slijede Plaški (64,7%), Josipdol (53,6%), Ogulin (50%) i Rakovica (46%). Ovi podaci upućuju na potrebu za specifičnim intervencijama koje bi mogle stimulirati radnu aktivnost, osobito u općinama s nižim pokazateljima, što bi doprinijelo uravnoteženijem razvoju cijele Karlovačke županije.

Prosječna starost stanovništva u Karlovačkoj županiji porasla je s 44,0 (2011.) na 46,2 godine (2021.), što je u skladu s državnim ali i globalnim trendovima starenja populacije. Povećanje prosječne starosti u svim JLS-ovima može se povezati s manjkom mladih ljudi koji migriraju prema većim gradovima u potrazi za boljim radnim uvjetima.

Podaci iz Popisa stanovništva 2021. godine pokazuju nekoliko ključnih promjena u odnosu na 2011. godinu. Iako je broj radno sposobnog stanovništva u Karlovačkoj županiji smanjen, postoje određeni pozitivni pomaci u pogledu zaposlenosti, dok nezaposlenost ostaje na stabilno niskim razinama. Međutim, velike razlike među JLS BPP Karlovačke županije jasno ukazuju na različite socio-ekonomske uvjete i izazove u pojedinim jedinicama lokalne samouprave.

Grafički prikaz 2. Stanovništvo, radno sposobno stanovništvo, zaposleni i nezaposleni – usporedba RH, Karlovačka županija i JLS BPP Karlovačke županije, Popis 2011. i Popis 2021.

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2021.; Obrada autora 2025.

JLS-ovi poput općine Rakovica i grada Ogulina izdvajaju se pozitivno zbog visokog postotka zaposlenih i niže nezaposlenosti u odnosu na druge JLS-ove. Ipak ovi podaci ne bi trebali biti smatrani uzorom, već dokazom varijacija unutar samog brdsko-planinskog područja. Razlike između Rakovice i Ogulina s jedne strane, te općina poput Plaškog i Saborskog s druge strane, jasno pokazuju kako socio-ekonomski uvjeti, dostupnost tržišta rada, infrastruktura i investicije mogu značajno utjecati na zaposlenost i kvalitetu života.

JLS-ovi BPP-a koje se ističu nižim postotkom zaposlenih na ukupni broj stanovnika, poput Plaškog (25,4%) i Saborskog (24%), suočavaju se s izazovima koji uključuju starije stanovništvo, manju dostupnost radnih mjesta, slabiju infrastrukturu i nedostatak investicija. Ovi problemi ukazuju na potrebu za specifičnim razvojnim politikama koje će adresirati ove izazove i smanjiti razlike unutar brdsko-planinskih područja.

Za daljnji razvoj ovih područja, ključno je razumjeti specifične potrebe i potencijale svake od općina, kako bi se stvorili uvjeti za rast zaposlenosti, poboljšanje životnih uvjeta i smanjenje depopulacije. S obzirom na demografske i ekonomske razlike, javne politike razvoja trebale bi biti diferencirane i prilagođene specifičnostima svake jedinice lokalne samouprave unutar brdsko-planinskog područja Karlovačke županije.

Povećanje ulaganja u infrastrukturu, razvoj turističkih i poljoprivrednih potencijala, te stvaranje uvjeta za razvoj poduzetništva i zapošljavanje, ključno je za uravnoteženi razvoj svih općina, bez obzira na postojeće razlike u socio-ekonomskom statusu.

Tablica 6. Promjene u demografskoj strukturi i radnoj snazi – RH, Karlovačka županija i JLS BPP Karlovačke županije, usporedba 2011. i 2021.

JLP(R) S	2011. Ukup no stano vnika	2021. Ukup no stano vnika	Pro mje na	2011. Radno sposo bno stano vništvo (%)	2021. Radno sposo bno stano vništvo (%)	Pro mje na	2011. Zap osle ni (%)	2021. Zap osle ni (%)	Pro mje na	2011. Nezap osleni (%)	2021. Nezap osleni (%)	Pro mje na	2011. Prosječna starost	2021. Prosječna starost	Pro mje na
Republika Hrvatska	4.284.889	3.871.833	▼	67%	63,2%	▼	35,1%	42%	↑	6,8%	2,3%	▼	41,7	44,3	↑
Karlovačka županija	128.899	112.195	▼	65,4%	62,6%	▼	32,9%	40,1%	↑	7,4%	2,3%	▼	44,0	46,2	↑
Grad Ogulin	13.915	12.246	▼	67%	63,3%	▼	34%	40,2%	↑	7,1%	2,6%	▼	42,6	45,4	↑
Općina Josipdol	3.773	3.419	▼	64%	62,3%	▼	29%	36,7%	↑	6,5%	2,3%	▼	42,7	44,2	↑
Općina Plaški	2.090	1.650	▼	59,5%	56,6%	▼	16,2%	25,4%	↑	12,7%	4,5%	▼	47,2	47,1	▼
Općina Rakovica	2.387	2.230	▼	63,7%	71%	↑	26,8%	44,4%	↑	9,3%	3%	▼	40,2	42,4	↑
Općina Saborsko	632	466	▼	50,2%	60%	↑	12,6%	24%	↑	7,3%	1,7%	▼	51,8	50,7	▼

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2021.; Obrada autora 2025.

U svim jedinicama lokalne samouprave brdsko-planinskog područja Karlovačke županije zabilježen je pad ukupnog broja stanovnika između 2011. i 2021. godine, što je u skladu s nacionalnim demografskim trendovima. Najveći pad zabilježen je u Općini Saborsko (▼26,3%), dok je najmanji u Općini Rakovica (▼6,6%).

Radno sposobno stanovništvo

Na razini RH i Karlovačke županije bilježi se pad udjela radno sposobnog stanovništva. Sličan trend prisutan je u Gradu Ogulinu, Općini Josipdol i Općini Plaški. Međutim, Općine Rakovica i Saborsko bilježe porast udjela radno sposobnih: Saborsko s 50,2% na 60% (+9,8%), a Rakovica

sa 63,7% na 71% (+7,3%). Ovi pomaci mogu ukazivati na pozitivan demografski pomak, iako uz pad ukupnog broja stanovnika.

U Rakovici je, uz povećanje radno sposobne populacije, vidljiv i pozitivan gospodarski kontekst, dok Saborsko pokazuje demografsku revitalizaciju, najvjerojatnije kroz doseljavanje mlađih stanovnika ili prirodni pomak u dobnoj strukturi.

Zaposlenost i nezaposlenost

Zaposlenost raste u svim promatranim JLS-ovima. Posebno se ističe Rakovica s porastom s 26,8% na 44,4%, te Ogulin s 34% na 40,2%. Najveći relativni porast zaposlenosti bilježi Plaški (+9,2%), ali mu je i dalje zaposlenost niska u apsolutnim brojkama (25,4%). Saborsko raste s 12,6% na 24%, što je također pozitivan pokazatelj.

Nezaposlenost se značajno smanjuje u svim JLS-ovima. Najveći pad je vidljiv u Plaškom (12,7% na 4,5%) i Saborskom (7,3% na 1,7%).

Prosječna starost

Prosječna starost raste na državnoj i županijskoj razini. Međutim, u promatranim JLS-ovima vidljiv je porast u Ogulinu, Josipdolu i Rakovici, ali s blažim rastom u Rakovici (+2,2 godine). U Plaškom i Saborskom, prosječna starost se blago smanjila, što upućuje na pomlađivanje stanovništva.

Iako se svi JLS-ovi suočavaju s padom ukupnog broja stanovnika, podaci pokazuju pozitivne pomake u zapošljavanju i smanjenju nezaposlenosti. U Saborskom i Rakovici zabilježen je rast udjela radno sposobnog stanovništva, što može ukazivati na obnovu demografske strukture. Ipak, izazovi povezani s općim starenjem stanovništva i dugoročnom demografskom stagnacijom ostaju izraženi. Potrebne su ciljane strategije koje će potaknuti zadržavanje i povratak mladih te stvaranje održivih gospodarskih prilika.

3.3. Migracijska kretanja u jedinicama lokalne samouprave na brdsko-planinskom području Karlovačke županije

U ovom potpoglavlju analizirat će se migracijski trendovi na području JLS BPP Karlovačke županije u razdoblju od 2019. do 2023. godine. Fokus će biti na promjenama u broju doseljenih i odseljenih stanovnika, te na migracijskom saldu koji odražava demografske i socioekonomske uvjete koji utječu na migracijske tokove unutar ovih područja. Analiza migracija ima ključnu važnost jer omogućuje uvid u dinamiku stanovništva, pomaže u razumijevanju migracijskih kretanja, te pruža osnovu za planiranje socijalnih, gospodarskih i infrastrukturnih politika koje mogu unaprijediti kvalitetu života u lokalnim zajednicama.

Tablica 7. Doseljeni, odseljeni i migracijski saldo – JLS BPP Karlovačke županije, 2019. – 2023.

	Doselj eni	Odselje ni	Doselje ni	Odselje ni	Doselje ni	Odselje ni	Doselje ni	Odselje ni	Doselje ni	Odselje ni
Godina	2019.		2020.		2021.		2022.		2023.	
Grad Ogulin	246	313	174	279	232	244	318	283	308	237
Migracijski saldo	-67		-105		-12		35		71	
Općina Josipdol	100	118	69	88	73	94	75	93	94	90
Migracijski saldo	-18		-19		-21		-18		4	
Općina Plaški	61	105	75	51	68	78	72	70	84	81
Migracijski saldo	-44		24		-10		2		3	
Općina Rakovica	69	67	62	70	75	73	147	77	196	67
Migracijski saldo	2		-8		2		70		129	
Općina Saborsko	20	19	5	18	24	18	15	17	11	12
Migracijski saldo	1		-13		6		-2		1	

Izvor: DZS, Gradovi u statistici, Popis 2021.

Detaljnija analiza migracijskih trendova prikazanih u Tablici 7., za svaku JLS BPP Karlovačke županije dana je u nastavku.

Grad Ogulin pokazuje varijabilne migracijske trendove. U početku promatranog razdoblja, migracijski saldo je bio negativan, što znači da je broj odseljenih premašivao broj doseljenih. Međutim, od 2022. godine, saldo je postao pozitivan (35), s većim brojem doseljenih nego odseljenih osoba. Ovaj trend može ukazivati na poboljšanje uvjeta života u gradu i moguće povratne migracije ili privlačenje novih stanovnika zbog pozitivnog pomaka u kontekstu regionalnog razvoja.

Općina Josipdol tijekom cijelog razdoblja bilježi negativni migracijski saldo, što znači da je iseljavanje bilo veće od doseljavanja. Iako se saldo u 2023. godini blago poboljšao i postao pozitivan (4), u promatranom razdoblju prevladava negativan trend, što sugerira na određene izazove u zadržavanju stanovništva ili slabije faktore za privlačenje doseljavanja.

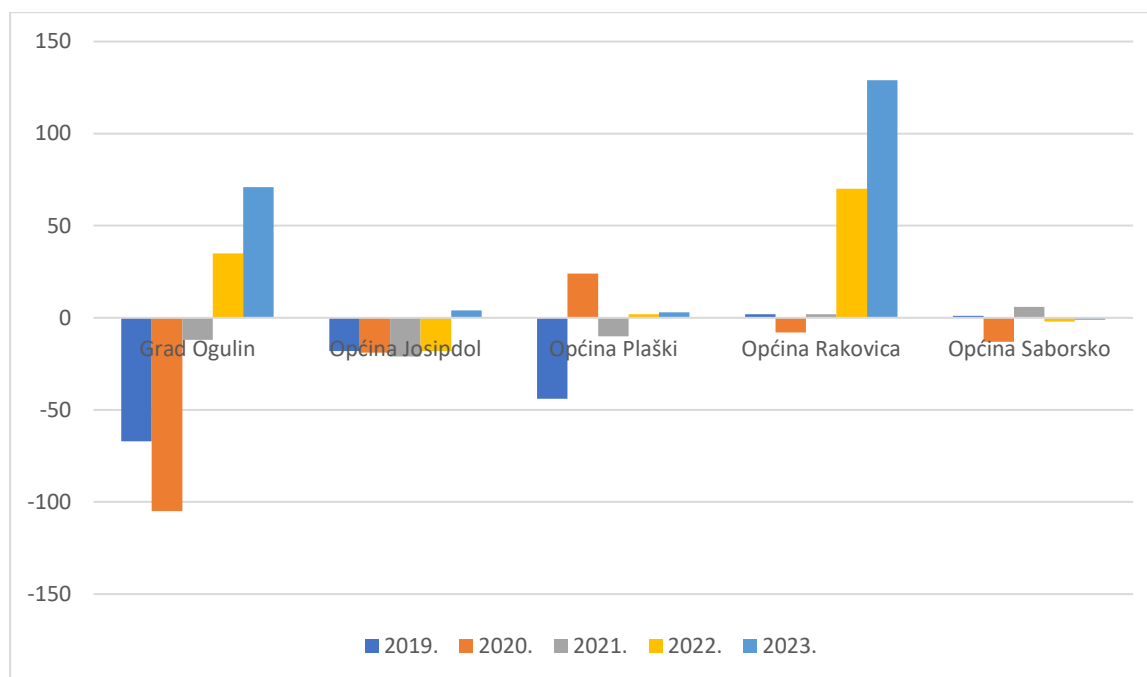
Općina Plaški ima varijabilni migracijski saldo, s pozitivnim rezultatom 2020. godine (24), što je iznimka u odnosu na ostale godine. Iako je u većini godina saldo bio negativan, u 2022. i 2023. godini bilježi blagi pozitivni saldo, što može ukazivati na povećanje interesa za život u toj općini, ili na povoljnije uvjete za doseljavanje.

Općina Rakovica ima značajan pozitivan migracijski saldo u posljednje dvije godine (2022. i 2023.) za koje postoje podaci, što znači da je broj doseljenih osoba premašio broj odseljenih. Ovaj trend može biti rezultat razvoja infrastrukture, boljih životnih uvjeta ili specifičnih demografskih i gospodarskih čimbenika koji su privukli stanovništvo u općinu.

Općina Saborsko: Saborsko bilježi minimalne fluktuacije u migracijskom saldu, s vrlo malim razlikama između broja doseljenih i odseljenih osoba. U 2023. godini, saldo je gotovo neutralan, što ukazuje na stabilnost, ali bez većih promjena u migracijskim kretanjima.

S obzirom na trendove migracijskog salda za razdoblje 2019. – 2023. može se zaključiti da JLS BPP Karlovačke županije bilježe stabilnu ili negativnu migraciju u prvoj polovici promatranog razdoblja, dok u posljednje dvije godine (2022. i 2023.) veći broj JLS pokazuje pozitivan migracijski saldo, posebno **Grad Ogulin** i **Općina Rakovica**, koji su imali značajan porast doseljenih u odnosu na odseljene (Grafički prikaz 3.).

Grafički prikaz 3. Migracijski saldo – JLS BPP Karlovačke županije, 2019. – 2023.

Izvor: DZS, *Gradovi u statistici, Popis 2021.*

Zaključno, ovi podaci mogu ukazivati na veću privlačnost manjih gradova i općina u odnosu na prethodne godine, s obzirom na gospodarske, društvene i infrastrukturne promjene, kao i na moguće promjene u migracijskim politikama ili regionalnim i lokalnim inicijativama. Također, ovdje je važno za naglasiti i kako je u posljednje dvije godine promatranog razdoblja (2022. i 2023.) zabilježen pozitivan migracijski saldo i na razini Karlovačke županije (Tablica 8.)

Tablica 8. Unutarnja i vanjska migracija – Karlovačke županije, 2019. – 2023.

KARLOVAČKA - UNUTARNJA I VANJSKA MIGRACIJA					
	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo ukupne migracije	-462	112	-151	90	563
Doseljeni	1.676	1.765	1.770	2.168	2.370
iz druge županije	743	588	798	728	762
iz inozemstva	933	1.177	972	1.440	1.608
Odseljeni	2.138	1.653	1.921	2.078	1.807
u drugu županiju	828	665	636	684	673
u inozemstvo	1.310	988	1.285	1.394	1.134

Izvor: DZS, Stanovništvo, pregled po županijama, srpanj 2024.

4. Gospodarstvo brdsko-planinskih područja Karlovačke županije: poduzetništvo, poljoprivreda i turizam

Gospodarstvo brdsko-planinskog područja Karlovačke županije temelji se na nekoliko ključnih sektora koji oblikuju njegov ekonomski profil i utječu na razvoj lokalnih zajednica. Iako to područje ne pripada najvećim gospodarskim središtima, njegova raznolika ekonomska struktura pruža osnovu za stabilan razvoj i za daljnji napredak. U središtu gospodarstva ovog područja nalaze se tri osnovna sektora: poduzetništvo, poljoprivreda i turizam.

Poduzetništvo u ovom području igra ključnu ulogu u stvaranju novih radnih mjesta, podupiranju lokalne ekonomije i poticanju inovacija. Poljoprivreda, s tradicijom koja seže duboko u prošlost, još uvijek čini važan dio gospodarske aktivnosti, dok turizam, iako još uvijek u fazi razvoja u svim svojim aspektima, nudi veliki potencijal za daljnji rast i privlačenje investicija.

U nastavku će biti analizirani svaki od ovih sektora te će biti prikazano njihovo trenutno stanje.

4.2. Poduzetništvo i obrtništvo

U svrhu razumijevanja poduzetničke aktivnosti i ekonomske strukture različitih općina i gradova, u nastavku je analiziran udio poduzetnika i obrtnika i drugih oblika poslovanja u odnosu na ukupan broj poslovnih subjekata na području JLS BPP Karlovačke županije. Poduzetnici su uz obrtnike ključni nositelji ekonomske aktivnosti, jer ne samo da doprinose rastu i razvoju lokalnog gospodarstva, već često stvaraju radna mjesta i podupiru razvoj drugih sektora.

Za analizu su uzeti podaci o ukupnom broju subjekata, uključujući poduzetnike, neprofitne subjekte te obrtnike i druge oblike poslovanja, koji čine širu sliku poduzetničkog sektora. U nastavku su prikazani podaci za JLS BPP Karlovačke županije, uključujući udio poduzetnika u ukupnom broju poslovnih subjekata (Tablica 9.). Ova analiza pomaže u usporedbi poduzetničke aktivnosti među različitim lokalnim zajednicama i omogućuje uvid u ekonomske trendove i mogućnosti za daljnji razvoj.

Tablica 9. Struktura poslovnih subjekata i udio poduzetnika, obrtnika, dohodaša i ostalih – JLS BPP Karlovačke županije, 2025.

Lokacija	Ukupno subjekata	Poduzetnici	Udio poduzetnika (%)	Neprofitni subjekti	Obrtnici, dohodaši i ostali	Udio obrtnika, dohodaša i ostalih (%)
Grad Ogulin	2.017	514	25.5%	263	1,240	61.48%
Općina Josipdol	448	122	27.2%	43	277	61.83%
Općina Plaški	221	66	29.9%	37	11	4.98%
Općina Rakovica	306	99	32.4%	35	166	54.25%
Općina Saborsko	69	17	24.6%	14	34	49.28%

Izvor: Fina, siječanj 2025.; Obrada autora 2025.

Grad Ogulin ima 2.017 poslovnih subjekata, od čega je 514 poduzetnika, što čini 25.5% ukupnog broja poslovnih subjekata. Međutim, **obrnici, dohodaši i ostali** čine značajan udio u ovom gradu, s 1.240 subjekata, što čini čak 61.48% ukupnih poslovnih subjekata. Ovaj visoki postotak može ukazivati na to da veći broj subjekata u Ogulinu nije registriran kao poduzetnici, nego kao obrtnici ili dohodaši koji obavljaju manje oblike poslovanja.

Općina Josipdol, s 448 poslovnih subjekata, ima 122 poduzetnika, što čini 27.2% udjela poduzetnika. Sličan trend se vidi i kod **obrnika i dohodaša**, koji čine 61.83% svih subjekata u toj općini, što je vrlo blizu vrijednosti u Ogulinu. Ovaj visok udio može ukazivati na specifičan ekonomski okvir u kojem obrtnici čine glavni segment poslovanja.

Općina Plaški bilježi 29.9% poduzetnika u odnosu na ukupni broj subjekata, sa 66 poduzetnika od ukupno 221 poslovnog subjekta. Međutim, udio **obrtnika i dohodaša** drastično pada na samo 4.98%, što može biti rezultat specifičnih uvjeta poslovanja u toj općini, gdje pretežito dominiraju poduzetnici u odnosu na obrtnike.

Općina Saborsko ima 69 poslovnih subjekata, od kojih 17 predstavljaju poduzetnici, što čini 24.6% udjela poduzetnika. U ovoj općini, obrtnici i dohodaši čine 49.28% svih poslovnih subjekata, što ukazuje na značajnu zastupljenost manjih oblika poslovanja, poput obiteljskih obrta ili djelatnosti na temelju dohodovne djelatnosti.

Općina Rakovica izdvaja se kao lokacija s najvišim udjelom poduzetnika, s 99 poduzetnika koji čine 32.4% svih poslovnih subjekata. Iako broj poduzetnika nije najveći, udio **obrtnika i dohodaša** čini 54.25%, što pokazuje da se u ovoj općini održava balans između poduzetničke i obrtničke aktivnosti.

Zaključno, iako poduzetnici čine značajan dio ukupnih subjekata u većini JLS-ova, udio obrtnika, dohodaša i ostalih varira među različitim JLS BPP. U **Ogulinu i Josipdolu**, veći udio obrtnika i dohodaša može značiti da su ti subjekti osnovani kao manji oblici poslovanja, koji možda nisu formalno registrirani kao poduzetnici, ali čine značajan ekonomski doprinos. **Plaški** pokazuje snažniji fokus na poduzetništvo, dok **Saborsko i Rakovica** bilježe umjereni udio obrtnika i dohodaša, što također odražava lokalnu ekonomsku dinamiku.

Ova analiza omogućuje bolje razumijevanje ekonomske strukture ovih područja i može poslužiti kao osnovica za daljnje istraživanje specifičnih potreba i prilika za razvoj poduzetničke aktivnosti, kao i za oblikovanje politika koje će potaknuti razvoj i podršku različitim oblicima poslovanja u budućnosti.

Poduzetničke zone

Poduzetničke zone predstavljaju značajan element u razvoju gospodarstva brdsko-planinskog područja Karlovačke županije. One nude prostor za razvoj novih poslovnih subjekata, a istovremeno pružaju infrastrukturu koja je neophodna za uspješno poslovanje. Poduzetnici u ovim zonama mogu očekivati povoljnije uvjete poslovanja, kao što su bolja povezanost s prometnim mrežama, dostupnost potrebnih komunalnih usluga te olakšane administrativne procedure.

Daljnje ulaganje u razvoj ovih poduzetničkih zona moglo bi dodatno unaprijediti poslovnu klimu i privući nove investicije. Uz poticanje poduzetništva, ove zone mogu pomoći u smanjenju nezaposlenosti, stvaranju novih radnih mjesta i omogućavanju ravnomjernijeg razvoja svih dijelova županije.

U području Ogulina, Josipdola, Plaškog, Rakovice i Saborskog, poduzetničke zone već sada nude potencijale za razvoj različitih industrija odnosno poduzetničkih aktivnosti.

Tablica 10. Poduzetničke zone na području JLS BPP Karlovačke županije – 2024.

JLS	Naziv poduzetničke zone	Ukupna površina PZ definirana Prostornim planom (ha)	Aktivna površina poduzetničke zone (ha)	Raspoloživa površina zemljišta u PZ (ha)	Ukupna površina zemljišta u PZ predviđenog za aktivaciju
Ogulin	PZ Ogulin	137,17	56,18	59,57	21,42
	PZ Ogulin (I1-2)	1,67	n/p	n/p	n/p
	PZ Zagorje (I1-3)	7,45	n/p	n/p	n/p
	PZ Jasenak (I1-4)	3,19	n/p	n/p	n/p
	PZ Ogulin (I1-5)	22,11	n/p	n/p	n/p
Josipdol	Vojarna II Oštarije	42,128	0,00	42,13	42,13
	PZ Vojarna Skradnik	3,424	0,00	42,13	42,13
Plaški	Bivša tvornica celuloze i papira	31,21	12,50	22,93	22,93
	PZ Plaški – bivša pilana	2,36	2,36	2,36	2,36
	PZ Vera	0,52	0,00	0,00	0,52
Rakovica	PZ Grabovac-Irinovac	18,8	0,17	16,40	16,40
Saborsko	Gosp.-posl. zona Krčić K-1	1,60	0,00	1,60	1,60
	Gosp.-posl. zona Lug K-2	3,40	0,00	3,40	3,40

Izvor: Karlovačka županija, *Stručna podloga razvoja poduzetničkih zona na području Karlovačke županije s osvrtom na ekološku mrežu, prosinac 2024.*; Obrada autora 2025.

Tablica 10. prikazuje podatke o poduzetničkim zonama na području JLS BPP Karlovačke županije za 2024. godinu. Glavni pokazatelji uključuju ukupnu površinu poduzetničkih zona, aktivnu površinu koja je već u upotrebi, raspoloživu površinu zemljišta za budući razvoj te ukupnu površinu predviđenu za aktivaciju.

Ogulin

- **PZ Ogulin** zauzima najveću površinu među poduzetničkim zonama u Karlovačkoj županiji (137,17 ha), s 56,18 ha aktivne površine i 59,57 ha raspoložive površine. To predstavlja veliku priliku za razvoj novih poslovnih subjekata.
- Ostale zone u Ogulinu (PZ Ogulin I1-2, PZ Zagorje, PZ Jasenak i PZ Ogulin I1-5) imaju manje specifične informacije te podatak za njih nije poznat, što može značiti da nisu u aktivnoj upotrebi.

Josipdol

- **Vojarna II Oštarije** ima ukupnu površinu od 42,13 ha, koja je u potpunosti raspoloživa za aktivaciju, a u ovom trenutku nije iskorištena za poduzetničke aktivnosti.

- **PZ Vojarna Skradnik** ima 3,42 ha, ali također još nije aktivna. No, raspoloživa površina (42,13 ha) može se smatrati značajnom za budući razvoj.

Plaški

- **Bivša tvornica celuloze i papira** (31,21 ha) i **PZ Plaški - bivša pilana** (2,36 ha) imaju aktivnu površinu, s 12,50 ha (bivša tvornica) i 2,36 ha (bivša pilana) dostupnih za poduzetničke aktivnosti
- **PZ Vera** je vrlo mala (0,52 ha) i još nije aktivirana.

Rakovica

- **PZ Grabovac-Irinovac** zauzima površinu od 18,8 ha, ali je trenutno aktivna samo minimalno (0,17 ha). Raspoloživa površina za razvoj je 16,40 ha, što predstavlja značajan potencijal za budući razvoj.

Saborsko

- Saborsko ima dvije poslovne zone: **Krčić K-1** (1,60 ha) i **Lug K-2** (3,40 ha). Obje su potpuno neaktivne u smislu postojećih poduzetničkih aktivnosti, ali predstavljaju potencijalnu površinu za daljnji razvoj.

Poduzetničke zone u brdsko-planinskim područjima Karlovačke županije pružaju značajan potencijal za razvoj gospodarskih aktivnosti, osobito u područjima Ogulina, Plaškog i Josipdola. Dok su neke zone već aktivne i nude površine za poduzetničke aktivnosti, druge su još uvijek u fazi razvoja. Daljnja ulaganja u infrastrukturu i aktivaciju raspoloživih površina mogli bi poboljšati poslovnu klimu, smanjiti nezaposlenost i potaknuti ravnomjerniji razvoj svih dijelova županije.

Nadalje, buduće aktivnosti u poduzetničkim zonama moraju uključivati poticanje poduzetništva i privlačenje investicija, kao i daljnji razvoj prometne i komunalne infrastrukture koja je ključna za uspjeh ovih zona.

4.2. Poljoprivreda

Poljoprivreda u brdsko-planinskim područjima Karlovačke županije pretežno se temelji na manjim, obiteljskim i samostalnim gospodarstvima, s relativno malim brojem komercijalnih i organiziranih poljoprivrednih subjekata. Ove JLS se suočavaju s izazovima poput nedostatka organizacija i zadruga, što može otežati zajednički nastup na tržištu ili ostvarivanje veće konkurentnosti.

Tablica 11. Poljoprivredna gospodarstva – JLS BPP Karlovačke županije, 2024.

TIP POLJOPRIVREDNOG GOSPODARSTVA							
JLS BPP	Druge pravne osobe	OPG	Obrt	SOPG	Trgovačko društvo	Zadruga	UKUPNO
Grad Ogulin	/	362	5	360	6	1	734
Općina Jospidol	/	173	6	124	6	/	309
Općina Plaški	/	113	1	49	6	/	169
Općina Rakovica	/	84	2	102	10	/	198
Općina Saborsko	/	17	/	15	1	1	34
BPP Ukupno	/	749	14	650	29	2	1.444

Izvor: APPRRR; Obrada autora 2024.

OPG-ovi su dominantna vrsta poljoprivrednih gospodarstava u svim jedinicama lokalne samouprave, što ukazuje na veliki udio obiteljskih gospodarstava koja obavljaju poljoprivrednu proizvodnju.

SOPG-ovi su također prisutni u većini JLS BPP, što sugerira da postoji značajan broj samostalnih i manjinskih poljoprivrednih subjekata, ali u manjoj mjeri u odnosu na OPG-ove, izuzev u Rakovici gdje su SOPG-ovi brojniji u odnosu na OPG-ove. SOPG-ovi u Rakovici mogu biti poveznica između poljoprivrednih aktivnosti i turizma, jer omogućuju poljoprivrednicima da diversificiraju svoje izvore prihoda kroz ponudu turističkih sadržaja, a istovremeno održavaju poljoprivredne aktivnosti na manjoj skali. Također, SOPG-ovi uglavnom proizvode za vlastite potrebe, a ne za plasman na tržište. Agroturizam i seoski turizam često su smješteni u područjima koja nisu previše razvijena u industrijskom smislu, poput Rakovice, te traže veću fleksibilnost i manje infrastrukturne zahtjeve, što SOPG-ovima omogućuje da bolje odgovore na specifične potrebe tržišta.

Zbog toga, već broj SOPG-ova u Rakovici može ukazivati na veću prilagodbu poljoprivrednih gospodarstava specifičnostima turističkog tržišta, što objašnjava zašto je njihov broj veći nego u drugim JLS-u gdje turizam nije toliko dominantan i razvijen.

Općine s većim brojem OPG-ova mogu imati veću ekonomsku stabilnost jer obiteljska gospodarstva koja se bave poljoprivredom često pružaju dugoročnu održivost kroz kontinuiranu proizvodnju i prilagodbu tržištima. To može značiti da u tim područjima postoji veća ekonomska aktivnost vezana uz poljoprivredu u odnosu na općine gdje prevladavaju manji subjekti poput SOPG-ova, koji su, kao što smo spomenuli, manje ekonomske veličine i podložniji su oscilacijama u tržištu.

Obrti i trgovačka društva prisutni su, ali u manjoj mjeri, što ukazuje na to da komercijalni poljoprivredni sektor još uvijek nije dostatno razvijen u ovim područjima.

Zadruge su vrlo rijetke (samo u Ogulinu i Saborskom), što može ukazivati na nisku organizaciju poljoprivrednika kroz zadruge u ovom području. Ova slika zapravo odražava i stanje na razini cijele Republike Hrvatske, kao i Karlovačke županije.

Tablica 12. Udio poljoprivrednih gospodarstava na ukupno radno sposobno stanovništvo – JLS BPP Karlovačke županije, 2021.

JLS BPP	Broj stanovnika 2021.	Radno sposobno stanovništvo (15-64)	Udio radno sposobnog stanovništva u ukupnom broju stanovnika	Poljoprivredna gospodarstva ukupno	Udio PG u ukupnom broju radno sposobnog stanovništva
Grad Ogulin	12.246	7.761	63,3%	734	9,5%
Općina Josipdol	3.419	2.132	62,3%	309	14,5%
Općina Plaški	1.650	934	56,6%	169	18,1%
Općina Rakovica	2.230	1.583	71%	198	12,5%
Općina Saborsko	466	281	60%	34	12,1%
UKUPNO	20.011	12.691	63.42%	1.444	11.38%

Izvor: DZS, Popis 2021., APPRRR 2024.; Obrada autora 2025.

Prema podacima prikazanim u Tablici 12., vidljivo je da poljoprivreda ima različitu razinu zastupljenosti u svakoj od analiziranih JLS, ovisno o njihovoj veličini, specifičnostima i gospodarskoj strukturi.

Uzimanje u obzir poljoprivrednih gospodarstava i njihovog udjela u radno sposobnom stanovništvu omogućuje precizniju procjenu poljoprivrednog potencijala u određenim JLS-ima, jer radno sposobno stanovništvo (osobe u dobi od 15 do 64 godine) predstavlja osnovni radni kontingent koji može biti angažiran u poljoprivredi ili drugim gospodarskim aktivnostima.

Ovaj pristup također omogućuje bolju procjenu koliko je poljoprivreda integralni sektor u lokalnom gospodarstvu, s obzirom na njegov udio među osobama koje su potencijalno sposobne za rad.

Najveći udio poljoprivrednih gospodarstava u odnosu na radno sposobno stanovništvo ima općina Plaški (18,1%), što ukazuje na to da je značajan sektor u tom području. Ovaj relativno visoki postotak sugerira da većina radno sposobnih osoba u Plaškom sudjeluje u poljoprivrednoj aktivnosti.

Općina Josipdol također ima značajan udio poljoprivrede (14,5%), što ukazuje na visok stupanj specijalizacije u poljoprivredi, ali ne nužno na njenoj dominaciji u odnosu na sve ostale sektore.

Grad Ogulin ima velik broj poljoprivrednih gospodarstava, ali njihov udio u radno sposobnom stanovništvu je niži (9,5%), što ukazuje na to da poljoprivreda nije glavni sektor, već je prisutna u mješavini drugih gospodarskih djelatnosti.

Općina Rakovica ima umjeren udio poljoprivrednih gospodarstava (12,5%), što može biti povezano s činjenicom da poljoprivreda ovdje koegzistira s turističkom djelatnošću, a obje te djelatnosti međusobno se podržavaju.

Općina Saborsko, unatoč malom broju poljoprivrednih gospodarstava, pokazuje da poljoprivreda ima relevantnu, ali ne dominantnu ulogu (12,1%).

Ovi podaci ukazuju na to da poljoprivreda u brdsko-planinskim područjima Karlovačke županije, posebno u manjim općinama poput Josipdola i Plaškog, ima značajan udio u radnoj aktivnosti, dok je u većim područjima kao što je Ogulin, i u turistički razvijenoj Rakovici, poljoprivreda još uvijek važna, ali nije dominantna. Općine Plaški i Josipdol ističu se s visokim udjelom poljoprivrednih gospodarstava u odnosu na radno sposobno stanovništvo (18,1% i 14,5%). To sugerira da poljoprivreda u tim općinama ima značajnu ulogu u ekonomiji i da poljoprivrednici čine velik postotak radne snage.

Grad Ogulin, iako ima najveći broj poljoprivrednih gospodarstava (734), ima manji udio poljoprivrede u ukupnom broju radno sposobnog stanovništva (9,5%). To ukazuje na to da je poljoprivreda samo jedan od sektora koji čine gospodarski temelj grada, dok su i drugi sektori, poput industrije ili usluga, prisutni u većoj mjeri.

Općina Rakovica, koja je poznata po turizmu, ima manji udio poljoprivrednih gospodarstava u radno sposobnom stanovništvu (12,5%), što može ukazivati na ravnotežu između poljoprivrede i turizma. Turizam može biti značajan ekonomski faktor, a poljoprivreda podržava specifične aspekte turističke ponude.

Općina Saborsko ima najmanji broj poljoprivrednih gospodarstava, ali poljoprivreda i dalje ima važnu ulogu, iako nije dominantna u lokalnoj ekonomiji.

Svi navedeni podaci ukazuju na to da, iako poljoprivreda ima različitu zastupljenost u JLS BPP, u Josipdolu i Plaškom poljoprivreda može biti ključni sektor, dok u Ogulinu i Rakovici može biti samo jedan od više sektora koji oblikuju gospodarstvo.

Zaključno, poljoprivreda u brdsko-planinskim područjima predstavlja temeljnu gospodarsku granu koja ne samo da podržava lokalne zajednice, već i stvara osnovu za daljnji razvoj drugih sektora, poput turizma. Održiva poljoprivreda, temeljena na ekološkim praksama i samodostatnosti, može poslužiti kao katalizator za razvoj ruralnog turizma, poljoprivrednog turizma te drugih oblika turizma koji se temelje na prirodnim resursima. U tom kontekstu,

turizam u brdsko-planinskim područjima često koristi poljoprivredne proizvode, kulturnu baštinu i prirodne ljepote kao ključne komponente turističkog doživljaja. Time se stvara sinergija između ta dva sektora, čime se omogućava održiviji i dugoročniji gospodarski razvoj tih područja, koji osigurava bolju kvalitetu života za lokalnu zajednicu. S obzirom na ove međusobne veze, turizam može dodatno valorizirati poljoprivredne resurse, stvarajući dodatne prihode i nove prilike za razvoj, čime se ostvaruje održiv ekonomski rast brdsko-planinskih područja.

4.3. Turizam

Turizam u brdsko-planinskim područjima Karlovačke županije pokazuje značajan potencijal za daljnji razvoj, s obzirom da ti JLS-i obiluju prirodnim ljepotama, kulturnom baštinom i specifičnim resursima. Zbog nedostupnosti ažuriranih odnosno konsolidiranih službenih podataka o dolascima i noćenjima turista na razini gradova i općina nakon 2021. godine, u analizi su korišteni podaci od 2019. godine (posljednja predpandemijska godina) do 2021. godine, kada su posljednji dostupni konsolidirani podaci izdani od strane Državnog zavoda za statistiku⁵. Iako su konsolidirani podaci dostupni do 2021. godine, koji prikazuju oporavak turističke aktivnosti nakon pandemije, mogu se smatrati mjerodavnima za pretpostavku uzlaznog trenda u narednim godinama, uzimajući u obzir oporavak sektora i očekivane stabilizacije u turističkim kretanjima. U Tablici 13. bit će prikazani podaci o dolascima i noćenjima turista u JLS BPP Karlovačke županije, te u gradu Karlovcu.

Tablica 13. Dolasci i noćenja turista – grad Karlovac i JLS BPP Karlovačke županije, 2019. – 2021.

JLS	2019.		2020.		2021.	
	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja
Grad Karlovac	48.067	70.164	13.921	24.127	24.518	40.327
Grad Ogulin	20.378	33.329	9.412	17.361	19.228	33.283
Općina Josipdol	6.312	7.995	1.556	2.332	2.890	4.307
Općina Plaški	991	3.765	524	2.459	839	3.839
Općina Rakovica	183.773	304.665	44.423	75.195	113.352	197.430
Općina Saborsko	2.565	4.998	248	666	1.046	1.899

Izvor: DZS, Gradovi i općine u statistici (studen 2024.); Obrada autora 2025.

Podaci o dolascima i noćenjima turista u Karlovačkoj županiji od 2019. do 2021. godine ukazuju na značajne razlike u turističkoj posjećenosti među različitim jedinicama lokalne samouprave (JLS), s naglaskom na turistički potencijal JLS-a koji spadaju u brdsko-planinska područja. Za

⁵ Statistika u nizu, Gradovi i općine u statistici, Državni zavod za statistiku, 28. studenog 2024.

usporedbu, u analizi je uzet grad Karlovac, koji je sjedište županije, kako bi se istaknuo kontrast između urbanih središta i brdsko-planinskih područja.

Grad Karlovac bilježio je solidan broj dolazaka i noćenja u 2019. godini, s 48.067 dolazaka i 70.164 noćenja, što ga čini jednim od važnijih turističkih središta u županiji. Iako je 2020. godina zbog pandemije donijela značajan pad turističkog prometa, oporavak u 2021. godini ukazuje na povratak interesa, s 24.518 dolazaka i 40.327 noćenja. Iako brojke nisu dosegle razinu iz 2019. godine, grad i dalje ima solidan turistički potencijal, osobito zbog svoje kulturne baštine, povijesti te blizine Zagrebu. Karlovac, kao urbano središte, ima prednosti u smislu infrastrukture i povezanosti.

Grad Ogulin, koji pripada brdsko-planinskom području, predstavlja značajnu turističku destinaciju. S 20.378 dolazaka i 33.329 noćenja u 2019. godini, Ogulin privlači turiste, ponajprije zbog svojih prirodnih ljepota. Iako je 2020. godina bila obilježena padom, brojke su se u 2021. godini značajno oporavile, dosegnuvši 19.228 dolazaka i 33.283 noćenja. Ovi podaci potvrđuju da Ogulin ima stabilan turistički interes, te da brdsko-planinsko područje koje obuhvaća uspješno privlači posjetitelje koji traže prirodu i aktivnosti na otvorenom.

Općina Rakovica, zahvaljujući prirodnim ljepotama i blizinom Nacionalnom parku Plitvička jezera, značajno se izdvaja kao najposjećenija destinacija u županiji ali i vodeća kontinentalna destinacija u Republici Hrvatskoj. S 183.773 dolazaka i 304.665 noćenja u 2019. godini, Rakovica je bila dominantno turističko središte a Plitvička jezera ostaju jedno od najpoznatijih turističkih odredišta u Hrvatskoj. Iako je pandemija uzrokovala pad u 2020. godini, oporavak u 2021. godini bio je snažan, s 113.352 dolazaka i 197.430 noćenja. Ovi podaci ukazuju na visoki turistički potencijal Rakovice koji je, zahvaljujući prirodnim ljepotama, bogatom ponudom privatnog smještaja, restorana, autokampova i turističkih sadržaja, usmjeren na kontinuirano privlačenje posjetitelja.

S druge strane, Općine Josipdol, Plaški i Saborsko, koje također pripadaju brdsko-planinskom području, bilježe manji broj dolazaka i noćenja. Josipdol je u 2019. godini imao 6.312 dolazaka i 7.995 noćenja, dok su Plaški i Saborsko imale brojke koje su bile znatno niže. Iako je 2020. godina bila obilježena padom, oporavak u 2021. godini bio je postepen, no brojke nisu dosegnule visoke razine. Iako ove općine nisu među najposjećenijima, njihova prirodna baština i brdsko-planinske karakteristike pružaju mogućnosti za razvoj specifičnih oblika turizma, poput ruralnog, ekološkog i planinarskog turizma, koji bi mogli privući nišu turista zainteresiranih za mir i prirodu.

Zaključno, Rakovica i Ogulin izdvajaju se kao najistaknutije turističke destinacije u Karlovačkoj županiji s brdsko-planinskim karakteristikama, bilježeći značajan broj dolazaka i noćenja. Manje općine poput Josipdola, Plaškog i Saborskog, iako s manjim brojem posjetitelja, pružaju značajnu priliku za razvoj nišnih oblika turizma koji se temelje na prirodnim i ruralnim resursima. Iako Rakovica i Ogulin prednjače po posjećenosti, ostale JLS BPP poput Josipdola, Plaškog i Saborskog mogu iskoristiti svoj potencijal za razvoj specifičnih turističkih ponuda,

poput ekološkog, ruralnog i planinarskog turizma. Ovaj razvoj ne samo da doprinosi očuvanju prirodnih resursa, već ima i pozitivan utjecaj na lokalno gospodarstvo te jača turističku ponudu.

U tom smislu, brdsko-planinska područja Karlovačke županije imaju značajan potencijal za daljnji razvoj, uz održiv pristup koji uvažava specifičnosti lokalne baštine i resursa. Ova analiza potvrđuje važnost tih područja, koja, unatoč manjim brojevima posjetitelja, posjeduju značajan turistički potencijal koji je moguće daljnjim razvojem potpuno iskoristiti.

5. Društvo

Društvo u brdsko-planinskom području Karlovačke županije oblikuje se kroz različite aspekte života zajednice, među kojima ključnu ulogu imaju obrazovanje, obrazovanost te civilno društvo. Ova područja predstavljaju temelje na kojima počiva svakodnevni život stanovništva, a istovremeno se u njima odražavaju specifičnosti života u ruralnim, brdsko-planinskim sredinama.

Obrazovni sustav i pristup obrazovanju imaju važnu ulogu u oblikovanju budućnosti ovog kraja, dok angažman u civilnom društvu, kroz udruge i organizacije, pokazuje snagu zajedništva i volje za razvojem lokalnih zajednica. Kroz daljnju analizu, detaljnije će biti razmotreni ključni čimbenici koji utječu na obrazovne mogućnosti, kao i na ulogu udruga u oblikovanju socijalne i kulturne dinamike ovih područja.

Ovdje je također važno i napomenuti kako svaka od JLS BPP Karlovačke županije ima određene institucionalne kapacitete potrebne za održivi razvoj lokalne zajednice, poput komunalnih društava, ambulanti, udruga i sličnih organizacija. Međutim, razlike u institucionalnim kapacitetima među njima također su očite. Dok su u nekim JLS BPP prisutne specijalizirane institucije poput turističkih zajednica ili drugih specifičnih organizacija, u drugima te institucije nisu prisutne, jer možda ne postoji potreba za njima ili još nisu razvijene. Ove razlike ukazuju na potrebu za dodatnim osnaživanjem i unaprjeđenjem institucionalnih kapaciteta kako bi se osigurao ravnomjeran i održiv razvoj svih JLS u ovom području.

5.1. Obrazovanje i obrazovanost

Obrazovanje i obrazovanost stanovništva ključni su čimbenici u oblikovanju demografske slike svake jedinice lokalne samouprave. Razina obrazovanja stanovništva ne samo da odražava društveni razvoj i napredak zajednice, već ima i izravan utjecaj na ekonomske prilike, zapošljavanje i kvalitetu života. U ovom podpoglavlju analizirat će se pristup obrazovnim

ustanovama te obrazovna struktura stanovništva, s ciljem boljeg razumijevanja potencijala ali i izazova u području obrazovanja u JLS-ovima BPP-a Karlovačke županije.

Tablica 14. Pregled odgojno-obrazovne infrastrukture - JLS BPP Karlovačke županije, 2024.

	Broj ustanova predškolskog odgoja 2023./2024.	Broj osnovnih škola 2023./2024.	Broj srednjih škola 2023./2024.
Grad Ogulin	1	9	5
Općina Josipdol	2	3	0
Općina Plaški	1	1	0
Općina Rakovica	1	2	0
Općina Saborsko	0*	1	0

Izvor: DZS, Gradovi u statistici, 2024.

*Napomena: Dječji vrtić Saborsko djeluje u prostoru Područne škole Saborsko te je iz tog razloga u statistici DZS izostavljen kao zasebni objekt

Iz podataka prikazanih u Tablici 14. vidljivo je da postoji značajna razlika u broju obrazovnih ustanova između gradova i općina, što je i razumljivo jer se radi o razlikama između urbanog i ruralnog područja. Grad Ogulin ima značajan broj škola (9 osnovnih i 5 srednjih), dok općine poput Saborskog i Plaškog imaju manji broj ustanova, što je u korelaciji s manjim brojem stanovnika. Unatoč činjenici da pojedine općine gravitiraju većim gradovima u neposrednoj blizini, gdje je dostupan veći broj obrazovnih ustanova, ove razlike naglašavaju važnost ulaganja u ruralna područja i potrebu za ravnomjernijom distribucijom obrazovnih usluga kako bi se osigurala jednakost u obrazovnim mogućnostima za sve stanovnike, bez obzira na njihov geografski položaj.

Pozitivne promjene u razvoju obrazovne infrastrukture, osobito u ruralnim područjima, vidljive su i kroz napore Karlovačke županije na osiguravanju dostupnosti odgojno-obrazovnih usluga. Županija je 2019. godine pokrenula program za djecu rane i predškolske dobi, čime su otvoreni novi vrtići u općinama u kojima ranije nisu postojali. Posljednji, sedmi po redu vrtić otvoren je u općini Plaški, omogućujući uključivanje 20 djece u obrazovni proces. Zanimljivo je napomenuti da je Osnovna škola Plaški jedina u županiji koja pod svojom upravom ima dva vrtića, u Plaškom i Saborskom (PŠ Saborsko), u koje je ukupno upisano oko 40 djece. Ovaj projekt financiran je sredstvima Karlovačke županije, dok je Općina Plaški dala značajan doprinos u opremanju vrtića. Uloga dječjih vrtića u ruralnim područjima ne može se podcijeniti, jer pruža temeljnu podršku obiteljima, omogućujući roditeljima lakši pristup tržištu rada, dok istovremeno doprinosi demografskoj stabilnosti i dugoročno održivom razvoju tih zajednica

Ostvareni ciljevi, uključujući širenje obrazovnog sustava u ruralnim sredinama, pokazali su značajan pomak u pristupu obrazovnim mogućnostima za djecu. Ova inicijativa doprinosi ravnoteži u obrazovnim resursima i stvara preduvjete za kvalitetniji obrazovni put, počevši od najmlađe dobi.

Tablica 15. Stanovništvo prema najvišoj završenoj školi – JLS BPP Karlovačke županije, 2011. i 2021.

2011.	Broj stanovnika	Stupanj obrazovanja		
		Osnovna škola i manje* (% na ukupni broj stan.)	Srednja škola (% na ukupni broj stan.)	Visoko obrazovanje (% na ukupni broj stan.)
Republika Hrvatska	4.284.889	1.140.448 (26,6%)	1.911.815 (44,6%)	595.233 (13,9%)
Karlovačka županija	128.899	40.441 (31,4%)	56.488 (43,8%)	14.332 (11,1%)
Grad Ogulin	13.915	3.736 (26,8%)	6.690 (48%)	1.481 (10,6%)
Općina Josipdol	3.773	1.321 (35%)	1.618 (42,9%)	242 (6,4%)
Općina Plaški	2.090	868 (41,5%)	842 (40,3%)	119 (5,7%)
Općina Rakovica	2.387	905 (38%)	950 (39,8%)	93 (3,9%)
Općina Saborsko	632	351 (55,5%)	186 (29,4%)	23 (3,6%)
2021.	Broj stanovnika	Stupanj obrazovanja		
		Osnovna škola i manje* (% na ukupni broj stan.)	Srednja škola (% na ukupni broj stan.)	Visoko obrazovanje (% na ukupni broj stan.)
Republika Hrvatska	3.871.833	675.512 (17,4%)	1.843.303 (47,6%)	798.853 (20,6%)
Karlovačka županija	112.195	24.179 (27,5%)	55.272 (49,2%)	18.426 (16,4%)
Grad Ogulin	12.246	2.184 (17,8%)	6.483 (53%)	1.893 (15,5%)
Općina Josipdol	3.419	843 (24,6%)	1.666 (49%)	369 (11%)
Općina Plaški	1.650	465 (28,2%)	793 (48%)	147 (9%)
Općina Rakovica	2.230	540 (24,2%)	1.176 (53%)	233 (10,4%)
Općina Saborsko	466	163 (35%)	223 (47,8%)	33 (7,1%)

Izvor: DZS, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema obrazovnim obilježjima, 2016., Popis stanovništva 2021.

*Napomena: uključeno je i stanovništvo bez škole

Iz podataka o stanovništvu prema najvišoj završenoj školi iz 2011. i 2021. godine mogu se primijetiti ključne promjene u obrazovnim standardima. U svim analiziranim područjima došlo je do smanjenja udjela stanovnika s osnovnom školom i nižim obrazovanjem, što ukazuje na obrazovni napredak. Ipak, srednja škola je i dalje najzastupljeniji stupanj obrazovanja.

Prema podacima iz 2011. godine, obrazovni standardi u JLS BPP odnosno u ruralnim područjima Karlovačke županije bili su niži nego u urbanim sredinama. U manjem broju općina, poput Saborskog, Plaškog i Josipdola, udio stanovnika s osnovnom školom ili nižim obrazovanjem bio je visok, dok je udio visokoobrazovanih bio nizak.

Podaci iz 2021. godine ukazuju na pozitivan trend: srednja škola je i dalje najzastupljenija u svim analiziranim područjima (od 47% do 53%), no udio stanovnika s osnovnom školom i dalje je značajan, osobito u manjim općinama poput Saborskog (35%) i Plaškog (28,2%). S druge strane, visoko obrazovanje i dalje je najniže u ruralnim područjima, iako je udio visokoobrazovanih u Ogulinu, Josipdolu i Rakovici nešto viši, no daleko ispod nacionalnog prosjeka (20,6%). U manjim općinama poput Saborskog (7,1%) i Plaškog (9%) udio visokoobrazovanih stanovnika ostaje značajno niži.

Ovi podaci ukazuju na potrebu daljnjih ulaganja u obrazovne i profesionalne prilike u ruralnim područjima kako bi se smanjile obrazovne razlike, osobito u pogledu visokoobrazovanih kadrova. Povećanje broja visokoobrazovanih stanovnika ukazuje na trend većeg ulaganja u obrazovanje i napredovanje lokalnih zajednica u tom segmentu.

S obzirom na to, možemo zaključiti da je tijekom posljednjeg desetljeća, unatoč smanjenju broja stanovnika, došlo do poboljšanja obrazovne strukture stanovništva. Naglasak na srednjem i visokom obrazovanju postaje sve izraženiji, što predstavlja pozitivan pomak za budućnost ovih zajednica.

5.2. Civilno društvo – udruge na brdsko-planinskom području Karlovačke županije

Tablica 16. Broj udruga – JLS BPP Karlovačke županije, 2024.

JLS	Broj udruga	Udio udruga na ukupni broj stanovnika
Grad Ogulin	126	1%
Općina Josipdol	20	0,6%
Općina Plaški	12	0,7%
Općina Rakovica	17	0,8%
Općina Saborsko	7	1,5%
BPP KŽ ukupno	182	0,91%

Izvor: Registar Udruga RH; Obrada autora 2024.

Iako broj udruga u JLS BPP Karlovačke županije naizgled nije velik, udruge i dalje igraju ključnu ulogu u lokalnim zajednicama, u različitim segmentima života.

Općina Saborsko ima najveći udio udruga na broj stanovnika, s 1,5%, dok Grad Ogulin slijedi s udjelom od 1%. Općine Rakovica i Plaški imaju udio od 0,8% i 0,7% respektivno, a Općina Josipdol ima najniži udio udruga, 0,6%.

Ovi podaci sugeriraju da civilno društvo u brdsko-planinskim JLS-ima Karlovačke županije ima važnu ulogu u socijalnoj koheziji zajednica i očuvanju lokalnih vrijednosti, te doprinosi društvenom životu na različite načine. Usporedbe radi, u gradu Karlovcu, koji je sjedište Karlovačke županije, registrirane su ukupno 522 udruge, što predstavlja udio od 1,1% na ukupni broj stanovnika.

Također, prema tipu i djelatnosti udruga, JLS u brdsko-planinskoj regiji Karlovačke županije ne odudaraju od prosjeka grada Karlovca niti županijskog prosjeka. Zastupljene su raznovrsne udruge koje odgovaraju različitim potrebama stanovnika: udruge za zaštitu prirode, društvene potrebe, vatrogastvo i lovstvo, branitelji Domovinskog rata, očuvanje kulturne baštine itd.

Uz udruge, važno je navesti i Lokalne akcijske grupe (LAG-ovi) i Lokalne akcijske grupe u ribarstvu i akvakulturi (FLAG-ovi) u brdsko-planinskom području Karlovačke županije.

Lokalne akcijske grupe (LAG-ovi) i Lokalne akcijske grupe za ribarstvo (FLAG-ovi) igraju ključnu ulogu u razvoju brdsko-planinskih područja, pa tako i u Karlovačkoj županiji. Njihovi programi odnosno aktivnosti omogućuju financijsku i tehničku podršku za projekte koji se usmjereni na razvoj lokalne zajednice, očuvanje okoliša, poticanje poduzetništva te očuvanje tradicijskih vrijednosti.

U brdsko-planinskom području Karlovačke županije, nekoliko lokalnih akcijskih grupa aktivno sudjeluje u ostvarivanju razvojnih ciljeva na temelju strategija lokalnog razvoja. Svaka od njih

donosi specifične prednosti za pojedine općine i gradove unutar županije, omogućujući im da koriste sredstva iz Europskih i nacionalnih fondova za unapređenje svojih lokalnih zajednica.

Osim LAG-ova, za područja koja uključuju vodene resurse i ribarstvo, važnu ulogu imaju FLAG-ovi: Lokalne akcijske grupe u ribarstvu i akvakulturi. FLAG-ovi su specijalizirani za financiranje i razvoj slatkovodnog ribarstva i akvakulture i povezanih aktivnosti. Za brdsko-planinska područja poput onih u Karlovačkoj županiji, FLAG-ovi mogu igrati ključnu ulogu u održivom upravljanju rijekama i jezerima, kao i u poticanju ekološkog turizma i ribarstva kao važnog sektora.

LAG-ovi u brdsko-planinskom području Karlovačke županije pomažu u implementaciji mjera za razvoj ruralnih i manje razvijenih područja, dok FLAG-ovi omogućuju specifične projekte koji se odnose na unaprjeđenje kvalitete života i razvoj slatkovodnog ribarstva i akvakulture. Uključivanje svih ovih akcijskih grupa doprinosi uravnoteženom i održivom razvoju Karlovačke županije i brdsko-planinskog područja, s naglaskom na očuvanje prirodnih resursa i unaprjeđenje životnog standarda lokalnih zajednica.

U nastavku će biti navedeni LAG-ovi odnosno FLAG-ovi u kojima su članice JLS BPP Karlovačke županije.

LAG Frankopan obuhvaća 10 jedinica lokalne samouprave - gradove: **Ogulin**, Otočac i Slunj i općine: Bosiljevo, Generalski stol, Tounj, **Josipdol**, **Plaški**, **Saborsko**, Cetingrad i Grad Otočac.

Područje LAG-a pripada statističkoj NUTS-2 regiji Kontinentalna Hrvatska i obuhvaća 2.392,48 km² što predstavlja 4,23% kopnene površine Republike Hrvatske te 40,12% površine Karlovačke i 10,12% Ličko-senjske županije.

FLAG Četiri rijeke osnovan je 2022. godine na poticaj lokalnih dionika kao što su poduzeća i obrti u proizvodnji i preradi ribe te jedinica lokalnih samouprava u tradicionalno ribarskim zajednicama Karlovačke, Zagrebačke, Ličko-senjske i Sisačko-moslavačke županije kao i lokalnih ribolovnih te okolišnih udruga. Članovi (iz redova javnog sektora) s područja Karlovačke županije su sljedeći: Karlovac, Ozalj, Duga Resa, **Ogulin**, Slunj, Kamanje, Ribnik, Žakanje, Lasinja, Barilović, Tounj, Bosiljevo, Generalski Stol, **Plaški**, **Saborsko**, Vojnić i Javna ustanova Aquatika – slatkovodni akvarij Karlovac.

LAG Lika se prostire kroz tri županije, najvećim dijelom pripada Ličko-senjskoj županiji (teritorijalno najvećoj županiji u Republici Hrvatskoj), a djelomično se proteže kroz Zadarsku te Karlovačku županiju. Članica s područja Karlovačke županije je općina **Rakovica**.

5.3. [Institucionalni kapaciteti jedinica lokalne samouprave na brdsko-planinskom području Karlovačke županije](#)

Institucionalni kapaciteti predstavljaju sposobnost institucija u zajednici da učinkovito izvršavaju svoje zadatke i zadovolje potrebe stanovništva. U društvenom kontekstu, važno je analizirati ključne institucije koje čine temelj društvenog života, uključujući obrazovne

ustanove, zdravstvene institucije, komunalne službe, kulturne i društvene organizacije i druge relevantne subjekte koji podržavaju kvalitetu života u zajednici.

Iako su neke od osnovnih institucija već i navedene u prethodnom podpoglavlju a neke su obrađene u sljedećem, ovdje je važno istaknuti značaj institucija na području manjih lokalnih zajednica. Iako se analiza fokusira na općine s ograničenim institucionalnim kapacitetima, važno je napomenuti da grad Ogulin ima razvijen institucionalni okvir. Ogulin posjeduje sve ključne institucije te u tom smislu ima značajnu prednost u odnosu na ostale JLS obuhvaćene ovom analizom. Zbog toga nije dodatno istican u dijelovima teksta koji se odnose na institucionalne izazove.

Odgojno-obrazovne institucije čine osnovnu infrastrukturu za razvoj ljudskih resursa u bilo kojoj zajednici. Vrtići i škole omogućuju obrazovanje mladih ljudi i pripremu za radnu snagu čime se osigurava dugoročni društveni i gospodarski razvoj. Osim toga, obrazovne ustanove igraju ključnu ulogu u širenju kulturnih i društvenih vrijednosti.

Zdravstvene ustanove također čine osnovnu društvenu infrastrukturu, jer osiguravaju osnovnu zdravstvenu zaštitu stanovništva. U ruralnim područjima, pristup zdravstvenim uslugama nerijetko je ograničen, što može utjecati na kvalitetu života. Zdravstvene ustanove uključuju ambulate, ljekarne, domove zdravlja, a u većim zajednicama i bolnice.

Komunalna poduzeća pružaju osnovne usluge poput opskrbe vodom, odvodnje, održavanja cesta, odvoza otpada i slično. Kvaliteta ovih usluga izravno utječe na kvalitetu života u zajednici, jer omogućuju funkcioniranje svakodnevnog života. Svaka od JLS BPP ima komunalno poduzeće na svom području.

Ustanove, organizacije i udruženja koji nude kulturne, sportske i rekreacijske aktivnosti također čine važnu dimenziju društvene infrastrukture. Kulturne institucije kao što su muzeji, knjižnice, kulturni centri i sportske dvorane omogućuju stanovništvu pristup kulturnim sadržajima, zabavi i fizičkoj aktivnosti, što doprinosi ukupnoj kvaliteti života. Neki od primjera takvih institucija ili udruženja su Kulturni centar u općini Josipdol, Knjižnica i čitaonica Plaški, HNK Plaški ili Ženska akcija Saborsko (ŽAS) kojoj je svrha oživljavanje i očuvanje tradicije i kulture. Sportske dvorane također mogu igrati ključnu ulogu u stvaranju socijalnih veza i jačanju zajedništva.

Nevladine organizacije, humanitarne udruge i volonterske organizacije često imaju ključnu ulogu u pružanju pomoći marginaliziranim skupinama, organiziranju zajedničkih aktivnosti i stvaranju socijalne kohezije. Ove organizacije mogu djelovati na područjima poput zdravstva, obrazovanja, ekologije, socijalne skrbi i drugih područja. U manjim općinama, nevladine organizacije često osiguravaju socijalnu pomoć, organiziraju volonterske aktivnosti ili pružaju podršku ranjivim skupinama. Primjeri takvih organizacija su udruge hrvatskih branitelja i hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata koje su prisutne u svim JLS BPP.

Učinkovita suradnja između svih institucija bitna je za optimizaciju resursa i bolje zadovoljavanje potreba zajednice. Mnoge zajednice suočavaju se s izazovima u vezi s institucionalnim kapacitetima, uključujući ograničene financijske resurse, nedostatak kvalificiranih kadrova, nedovoljnu suradnju između sektora i druge prepreke. Ovi izazovi mogu

usporiti razvoj zajednice i smanjiti kvalitetu života. Institucionalni kapaciteti u društvenom kontekstu ključni su za osiguranje stabilnosti i održivog razvoja lokalnih zajednica. Kroz učinkovite institucije, zajednice mogu odgovoriti na izazove poput obrazovanja, zdravstva, infrastrukture i kulturnog života, čime se podupire kvaliteta života i ukupni društveni razvoj.

6. Zdravstvo i socijalna skrb na brdsko-planinskom području Karlovačke županije

Karlovačka županija prepoznaje važnost ulaganja u zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb kao ključne komponente održivog razvoja i kvalitete života svojih građana, osobito u depriviranim i izoliranim područjima. Kontinuirana ulaganja u infrastrukturu, medicinsku opremu, te različite socijalne usluge doprinose jačanju sustava zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, čineći ih dostupnijima i učinkovitijima. Kroz razne projekte i sufinanciranja, Županija nastoji poboljšati uvjete života svojih stanovnika, osiguravajući im pristup kvaliteti usluga na primarnoj razini, čime se smanjuje potreba za upućivanjem pacijenata u specijalizirane zdravstvene ustanove.

6.1. Zdravstvo JLS BPP Karlovačke županije

Karlovačka županija kontinuirano ulaže u područje zdravstva kroz investicije u prostor, medicinsku i nemedicinsku opremu, prijevozna sredstva te sufinanciranje potreba zdravstvenih ustanova. Cilj ovih ulaganja je poboljšati pristup kvalitetnoj zdravstvenoj zaštiti na primarnoj razini, osobito u izoliranim i depriviranim područjima. Time se smanjuje broj upućivanja pacijenata s tih područja u bolnice, jer se omogućuje veći broj dijagnostičkih i terapijskih postupaka u primarnoj zdravstvenoj zaštiti.

Po dobivenoj suglasnosti resornog ministarstva, donosi se Odluka o rasporedu decentraliziranih sredstava između zdravstvenih ustanova, a na temelju toga se raspoređuju sredstva.

Ulaganja u zdravstvo već niz godina uključuju uređenje i opremanje svih Domova zdravlja i njihovih ambulanti na cijelom području Županije, tako da sada u svakom dijelu županije postoji ambulanta opće medicine, ljekarna, a prema potrebi i stomatolog. Detaljniji podaci o ulaganjima prikazani su u nastavku:

1. **Općina Plaški:** Obnovljena zgrada u kojoj se nalazi ljekarna, koja je korisna i za mještane općine Saborsko. Županija je financirala obnovu stana za liječnika te ambulantu obiteljske medicine.

2. **Općina Saborsko:** Za potrebe stomatološke ambulante u Saborskom, Karlovačka županija nabavila je novu dentalnu stolicu s pripadajućom opremom.
3. **Grad Ogulin:** Karlovačka županija ulaže značajna sredstva u modernizaciju medicinske opreme u Općoj bolnici i bolnici branitelja Domovinskog rata, kao i u Dom zdravlja Ogulin. Ove investicije unaprjeđuju dijagnostiku i mogućnosti operativnih zahvata, čime se povećava kvaliteta zdravstvene zaštite za stanovništvo općina Saborsko, Plaški i Josipdol. Također, županija je uložila 100 tisuća eura u projektnu dokumentaciju za obnovu energetske učinkovitosti Opće bolnice Ogulin, a radovi će započeti krajem godine.
4. **Dom zdravlja Slunj:** Stanovništvo općine Rakovica gravitira prema Domu zdravlja Slunj. Županija kontinuirano sufinancira potrebe ove i drugih zdravstvenih ustanova, uključujući opremanje i nabavu vozila, instrumenata i druge opreme. U 2022. godini završen je značajan projekt uređenja i opremanja fizikalne terapije u Domu zdravlja Slunj. Ovim je poboljšan standard zdravstvene usluge za stanovnike Grada Slunja, Općine Cetingrad, Rakovice te dijelova Ličko-senjske i Primorsko-goranske županije. Investicija u fizikalnu terapiju bila je vrijedna oko 700.000 EUR, od čega je Karlovačka županija osigurala gotovo polovicu sredstava, dok je ostatak financiralo Ministarstvo zdravstva.

Projekt Kažu Zdravlje

Ovdje je važno istaknuti **Projekt Kažu Zdravlje**, koji je od velike važnosti ne samo za JLS-e depriviranih područja, uključujući JLS BPP, već i za čitavu Županiju. Projekt je financiran bespovratnim sredstvima iz Europskog fonda za regionalni razvoj, u iznosu od 9.440.119,06 HRK (1.252.919,11 EUR) iz Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“.

Provedba projekta trajala je od 27. travnja 2017. do 1. travnja 2019. godine. Projektom je osigurano poboljšanje uvjeta pružanja usluga primarne zdravstvene zaštite u domovima zdravlja Karlovačke županije (Dom zdravlja Karlovac, Ogulin, Duga Resa, Slunj, Ozalj i Vojnić) kroz građevinske adaptacije, nabavu opreme i edukaciju djelatnika.

Nabavljena medicinska oprema (poput defibrilatora, digitalnih RTG uređaja, ergometra, EKG Holtera, inkubatora, ortopana) za obiteljsku medicinu, pedijatriju, ginekologiju i dentalnu medicinu, te IT i tehnička oprema, poboljšat će uvjete i broj usluga primarne zdravstvene zaštite, što će dovesti do smanjenja broja izdanih uputnica za 4%.

Projekt je također uključivao horizontalne politike EU, poput promicanja ravnopravnosti spolova i boljih uvjeta rada. Time se doprinosi ciljevima Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ i Nacionalne strategije razvoja zdravstva za razdoblje 2012.-2020., smanjujući broj uputnica za primarnu zdravstvenu zaštitu prema bolnicama u depriviranim/izoliranim područjima.

6.2. Socijalna skrb JLS BPP Karlovačke županije

Socijalna skrb na području BPP-a Karlovačke županije organizirana je kroz nekoliko ključnih ustanova i inicijativa/projekata koji pružaju podršku korisnicima u različitim segmentima života, čime se doprinosi povećanju kvalitete života, posebno ranjivih skupina:

1. **Centar za socijalnu skrb Ogulin** – pruža osnovne socijalne usluge za korisnike na ovom području.
2. **Dom za starije i nemoćne Slunj** – županijski kapitalni projekt u kojem je županija financirala analizu postojećeg stanja i izradu urbanističko-arhitektonskog prijedloga za rekonstrukciju, dogradnju i prenamjenu dijela postojeće građevine na lokaciji Doma zdravlja Slunj. Cilj je smjestiti Podružnicu Doma za starije i nemoćne osobe Sveti Antun u Slunju.
3. **Crveni križ** – Gradska društva Crvenog križa Ogulin i Slunj pružaju pomoć u kući starijim osobama i odraslim osobama s invaliditetom, kao i usluge dnevnih boravaka. Aktivnosti Crvenog križa sufinancira Karlovačka županija.
4. **Projekt „Širenje mreže socijalnih usluga u svrhu podrške procesu deinstitutionalizacije na području Karlovačke županije“** – provodi ga Dom za starije i nemoćne osobe „Biskup Srećko Badurina“ Ogulin, uz sufinanciranje od strane Karlovačke županije.
5. **Javni poziv za dodjelu financijske potpore licenciranim pružateljima usluga pomoći u kući** – županija osigurava dostupnost skrbi za starije i nemoćne osobe, uključujući i stanovništvo BPP-a.
6. **Program „Treća životna dob“** – uključuje sufinanciranje smještaja starijim i nemoćnim osobama u privatnim smještajima na području čitave Karlovačke županije putem Javnog poziva.

Također, u proračunu Karlovačke županije kontinuirano se planiraju sredstva za jednokratne financijske potpore. Ove potpore namijenjene su osobama i obiteljima koje su se našle u socijalnoj potrebi ili su zbog kroničnih i ozbiljnih zdravstvenih poteškoća u teškoj materijalnoj situaciji. Ovim se mjerama omogućava brza i efikasna pomoć onima kojima je najpotrebnija, čime se doprinosi jačanju socijalne kohezije na ovom području.

7. Mogućnosti financiranja potreba brdsko-planinskih područja i njihova iskorištenost u JLS BPP Karlovačke županije

Kada se izdvoje namjenska ulaganja u brdsko-planinska područja, važno je izdvojiti sljedeće programe koji nude financijske mogućnosti za rješavanje prioriteta JLS BPP:

1. **Program podrške brdsko-planinskim područjima:** MRRFEU u okviru svoje nadležnosti provodi Program koji ima za cilj pridonijeti održivom razvoju brdsko-planinskih područja u smislu poboljšanja dostupnosti lokalne infrastrukture i otklanjanja posljedica nastalih usred vremenskih nepogoda karakterističnih za brdsko-planinska područja. Program je koncipiran kao odgovor na razvojne prioritete lokalne razine i predstavlja podršku u unaprjeđenju društvene, komunalne, socijalne i javne infrastrukture te pripremi infrastrukture kao preduvjeta za ulaganja i gospodarski oporavak te sanaciju šteta na infrastrukturnim građevinama nastalih uslijed vremenskih nepogoda karakterističnih za brdsko-planinsko područje. Program je namijenjen za projekte s područja jedinica lokalne samouprave koje su u skladu s *Odlukom o obuhvatu i razvrstavanju jedinica lokalne samouprave stekle status brdsko-planinskog područja* (Narodne novine, br. 24/19).
2. **Program održivog razvoja lokalne zajednice:** MRRFEU godišnjim programima kroz razne aktivnosti želi utjecati na održivost razvoja lokalne zajednice u smislu poboljšanja dostupnosti lokalne infrastrukture, prvenstveno izgradnje obnove i rekonstrukcije objekata socijalne, komunalne i gospodarske infrastrukture na lokalnoj razini vodeći pritom računa o zaštiti okoliša i energetske učinkovitosti i neovisnosti. Program je pokrenut 2013. godine.
3. **Sufinanciranje projekata gradova i općina za poticanje razvoja komunalnog gospodarstva i ujednačavanje komunalnog standarda, Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine:** Javni poziv za sufinanciranje projekata gradova i općina za poticanje razvoja komunalnog gospodarstva i ujednačavanje komunalnog standarda objavljuje se svake godine i namijenjen je JLS-ima I. do VI. skupine (prema Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (Narodne novine, broj: 3/2024).
4. **Upute za prijavitelje za izgradnju i obnovu vatrogasnih domova i povezane infrastrukture za potpomognuta i brdsko-planinska područja (u sklopu Programa Konkurentnost i kohezija 2021.-2027.):** MRRFEU je 27.9.2024. objavio prijedlog poziva na dodjelu bespovratnih sredstava „*Jačanje kapaciteta za protupožarnu zaštitu na brdsko-planinskim i potpomognutim područjima - faza 2*“. Prijedlog je bio otvoren za komentare do 27.10. 2024. godine. Predmet poziva je ulaganje u izgradnju i obnovu vatrogasnih domova te povezane vatrogasne infrastrukture uključujući i njihovo opremanje na brdsko-planinskim i potpomognutim područjima. Za prijavitelje se predlaže jedinice lokalne samouprave sa statusom potpomognutog ili/i brdsko-planinskog područja na području Republike

Hrvatske. Ukupno je je na raspolaganju 30.500.000,00 EUR bespovratnih sredstava iz Europskog fonda za regionalni razvoj, s predloženih 0,2 milijuna EUR najnižeg i 1,5 milijuna EUR najvišeg iznosa sufinanciranja po projektu, uz maksimalni intenzitet potpore od 85%. Raspisivanje natječaja očekuje se do kraja 2024. godine.

- 5. Poziv na dodjelu bespovratnih sredstava „Izgradnja i rekonstrukcija biciklističke infrastrukture na potpomognutim i brdsko-planinskim područjima“ (u sklopu Programa Konkurentnost i kohezija 2021.-2027.).** Javno savjetovanje bilo je otvoreno do 30. listopada 2024. godine.

U nastavku će biti detaljno obrađeni podaci o projektima sufinanciranim kroz Program podrške brdsko-planinskim područjima (MRRFEU), Program održivog razvoja lokalne zajednice (MRRFEU) te putem Javnog poziva za financiranje projekata koji imaju za cilj poticanje razvoja komunalnog gospodarstva i podizanje komunalnog standarda (MPGI).

7.1. MRRFEU- Program podrške brdsko-planinskim područjima

Jedinice lokalne samouprave sa statusom brdsko-planinskih područja mogu koristiti Program razvoja brdsko-planinskih područja, kojim upravlja Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije.

Ministarstvo je u skladu sa Zakonom o brdsko-planinskim područjima (Narodne novine, br. 118/18) nositelj upravljanja razvojem brdsko-planinskih područja. Cilj upravljanja razvojem brdsko-planinskih područja je pridonijeti njihovom gospodarskom i ukupnom razvoju, osigurati pretpostavke za jačanje konkurentnosti i ostvarenje vlastitih razvojnih potencijala te potaknuti aktivaciju svih dionika na zajedničkom radu za dobrobit brdsko-planinskih područja i njihov gospodarski oporavak što je preduvjet za sprečavanje iseljavanja stanovništva, smanjenje negativnog demografskog trenda i održivi razvoj.

Cilj programa

Cilj Programa podrške brdsko-planinskim područjima je pridonijeti održivom razvoju brdsko-planinskih područja u smislu poboljšanja dostupnosti lokalne infrastrukture te njihovoj gospodarskoj, socijalnoj i demografskoj revitalizaciji.

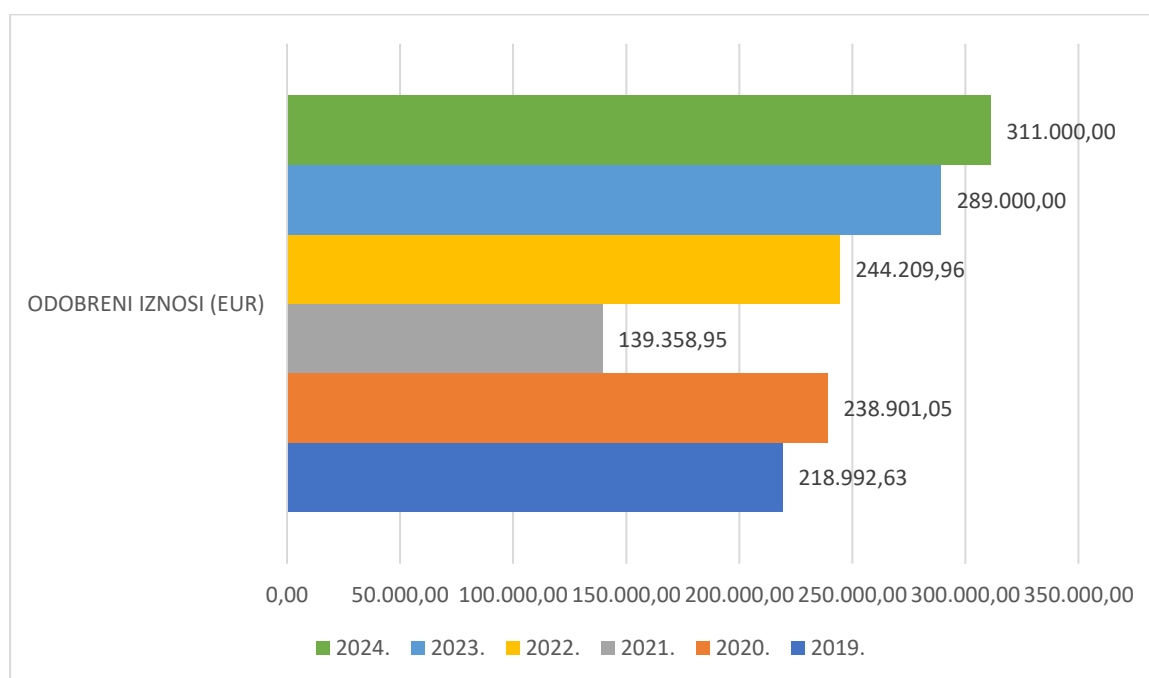
Korisnici programa

Korisnici ovog Programa u širem smislu su svi stanovnici lokalne zajednice na brdsko-planinskim područjima koji imaju korist od provedbenih aktivnosti Programa.

Program je namijenjen za projekte s područja jedinica lokalne samouprave koje su u skladu s Odlukom o obuhvatu i razvrstavanju jedinica lokalne samouprave stekle status brdsko-planinskog područja (Narodne novine, br. 24/19).

U nastavku je prikazan pregled sufinanciranja projekata JLS BPP Karlovačke županije u **razdoblju od 2019. do 2024. godine**. Ukupan iznos odobrenih sredstava za sufinanciranje projekata u tom razdoblju iznosio je **1.441.462,59 EUR**. Zanimljivo je napomenuti da je 2024. godine odobreno najviše sredstava. Općenito, iznosi su pokazivali trend rasta svake godine, osim u 2021. godini, kada je zabilježen manji iznos odobrenih sredstava u odnosu na prethodne godine.

Grafički prikaz 4. Ukupno odobrena sredstva Programa podrške brdsko-planinskim područjima BPP Karlovačke županije – razdoblje 2019. – 2024.

Izvor: MRRFEU; Obrada autora 2024.

Detaljniji pregled vrsta i iznosa sufinanciranih projekata po godinama prikazan je u Tablici 17. u nastavku, a podaci obuhvaćaju razdoblje od 2019. do 2024. godine, na temelju Odluka o odabiru projekata za financiranje prema Programu podrške brdsko-planinskim područjima MRRFEU.

Tablica 17. Odluka o odabiru projekata za financiranje prema Programu podrške brdsko-planinskim područjima – JLS BPP Karlovačke županije, razdoblje 2019. do 2024.

2019.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (HRK/EUR)
1.	Općina Plaški	Asfaltiranje, obnova i rekonstrukcija nerazvrstane ceste u Ul. Josipa Jovića	100.000,00 HRK
2.	Općina Saborsko	Rekonstrukcija nerazvrstane ceste Vidakovići	200.000,00 HRK
3.	Karlovačka županija	Uređenje sanitarnih čvorova u Domu zdravlja Ogulin	300.000,00 HRK
4.	Grad Ogulin	Produžetak Ul. P. Preradovića između Ul. B. Frankopana i Bolničke ulice u Ogulinu – III i IV faza	250.000,00 HRK
5.	Općina Josipdol	Izgradnja školskog sportskog igrališta uz OŠ Josipdol	400.000,00 HRK
6.	Općina Rakovica	Ulaganje u građenje nerazvrstanih cesta u općini Rakovica	400.000,00 HRK
UKUPNO 2019.			1.650.000,00 HRK 218.992,63 EUR
2020.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (HRK/EUR)
1.	Općina Plaški	Pojačano održavanje više dionica nerazvrstanih asfaltnih i makadamskih cesta na području općine Plaški	200.000,00 HRK
2.	Grad Ogulin	Rekonstrukcija dijela Ul. A. Šenoe i dijela Ul. I.G. Kovačića	300.000,00 HRK
3.	Općina Saborsko	Modernizacija javne rasvjete na području općine Saborsko	400.000,00 HRK
4.	Općina Rakovica	Uređenje nerazvrstanih cesta u općini Rakovica	400.000,00 HRK
5.	Općina Josipdol	Izgradnja školskog sportskog igrališta uz OŠ Josipdol (nastavak projekta)	500.000,00 HRK
UKUPNO 2019.			1.800.000,00 HRK 238.901,05 EUR

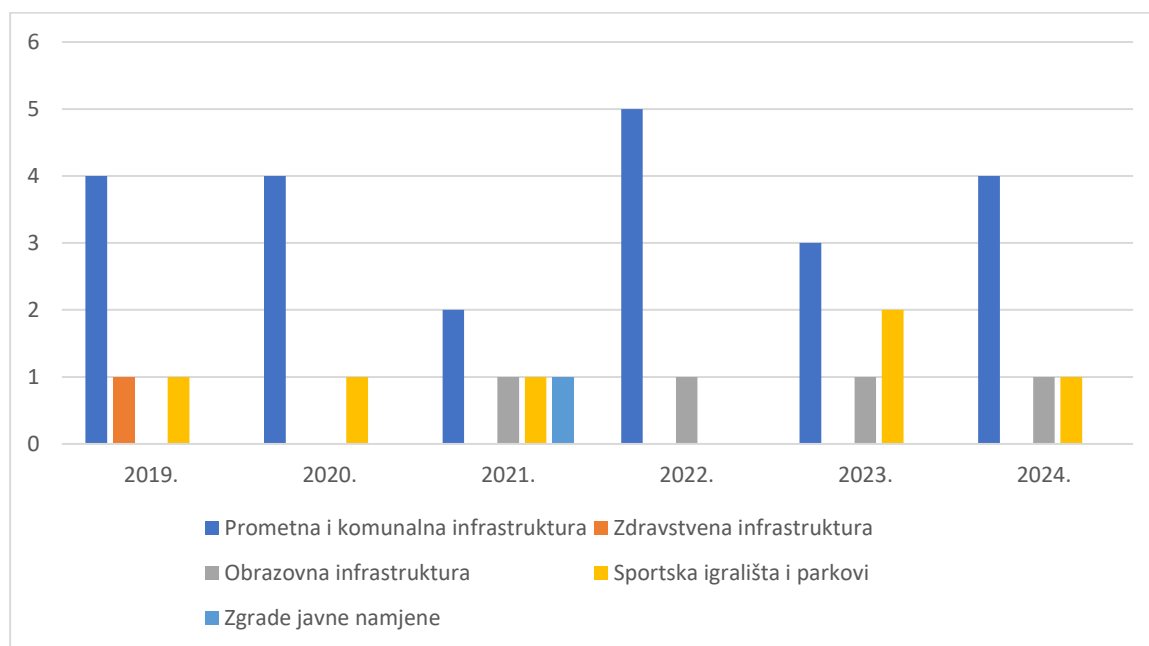
2020.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (HRK/EUR)
1.	Općina Plaški	Pojačano održavanje više dionica nerazvrstanih asfaltnih i makadamskih cesta na području općine Plaški	200.000,00 HRK
2.	Grad Ogulin	Rekonstrukcija dijela Ul. A. Šenoe i dijela Ul. I.G. Kovačića	300.000,00 HRK
3.	Općina Saborsko	Modernizacija javne rasvjete na području općine Saborsko	400.000,00 HRK
4.	Općina Rakovica	Uređenje nerazvrstanih cesta u općini Rakovica	400.000,00 HRK
5.	Općina Josipdol	Izgradnja školskog sportskog igrališta uz OŠ Josipdol (nastavak projekta)	500.000,00 HRK
UKUPNO 2020.			1.800.000,00 HRK 238.901,05 EUR
2021.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (HRK/EUR)
1.	Grad Ogulin	Rekonstrukcija objekta Pučkog otvorenog učilišta Ogulin	150.000,00 HRK
2.	Općina Rakovica	Uređenje zgrade općine	150.000,00 HRK
3.	Općina Josipdol	Izgradnja vanjskog višenamjenskog školskog sportskog igrališta uz OP Josipdol – nastavak projekta – faza III	300.000,00 HRK
4.	Općina Plaški	Pojačano održavanje više dionica nerazvrstanih asfaltnih i makadamskih cesta	150.000,00 HRK
5.	Općina Saborsko	Izgradnja nogostupa u Saborskom	300.000,00 HRK
UKUPNO 2021.			1.050.000,00 HRK 139.358,95 EUR
2022.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (HRK/EUR)
1.	Grad Ogulin	Rekonstrukcija nove ceste u Ogulinu II etapa – II i III faza	450.000,00 HRK
2.	Općina Saborsko	Rekonstrukcija nerazvrstane ceste u naselju Saborsko	140.000,00 HRK
3.	Općina Plaški	Obnova i rekonstrukcija nerazvrstanih cesta s pojačanim održavanjem	200.000,00 HRK

4.	Karlovačka županija	Unaprjeđenje kvalitete smještaja učenika u učeničkom domu Ogulin	200.000,00 HRK
5.	Općina Josipdol	Izgradnja dijela nogostupa državne ceste D42	400.000,00 HRK
6.	Općina Rakovica	Modernizacija nerazvrstanih cesta na području općine Rakovica	450.000,00 HRK
UKUPNO 2022.			1.840.000,00 HRK 244.209,96 EUR
2023.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (EUR)
1.	Općina Saborsko	Uređenje školskog igrališta u općini Saborsko	25.000,00 EUR
2.	Grad Ogulin	Održavanje nerazvrstanih cesta – radovi na investicijskom održavanju kolnika i opreme	50.000,00 EUR
3.	Općina Rakovica	Modernizacija nerazvrstane ceste na području općine Rakovica	25.000,00 EUR
4.	Općina Plaški	Obnova i rekonstrukcija nerazvrstanih cesta pojačanim održavanjem	32.000,00 EUR
5.	Karlovačka županija	Obnova krova područne škole Saborsko	80.000,00 EUR
6.	Općina Josipdol	Izgradnja tematskog parka s proširenjem parkirališta u centru naselja Josipdol	77.000,00 EUR
UKUPNO 2023.			289.000,00 EUR
2024.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (EUR)
1.	Karlovačka županija	Zamjena vanjske stolarije na područnoj školi Saborsko	80.000,00 EUR
2.	Grad Ogulin	Rekonstrukcija nove ceste u Ogulinu II etapa – IV faza	60.000,00 EUR
3.	Općina Rakovica	Uređenje i asfaltiranje nerazvrstane ceste općine Rakovica – odvojak Jovac u dužini 1000m	36.000,00 EUR
4.	Općina Plaški	Obnova i rekonstrukcija nerazvrstanih cesta pojačanim održavanjem	48.000,00 EUR
5.	Općina Josipdol	Izgradnja sportsko-školskog igrališta	48.000,00 EUR

6.	Općina Saborsko	Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta na području općine Saborsko	39.000,00 EUR
UKUPNO 2024.			311.000,00 EUR

Izvor: MRRFEU; Obrada autora 2024.

Grafički prikaz 5. Trend korištenja sredstava Programa podrške brdsko-planinskim područjima, prema tipu investicija – JLS BPP Karlovačke županije, 2019. – 2024.

Izvor: MRRFEU; Obrada autora 2024.

Iz Grafičkog prikaza 5. vidljivo je kako je u promatranom razdoblju najviše sredstava iz Programa podrške brdsko-planinskim područjima korišteno za investicije u prometnu i komunalnu infrastrukturu. Ovaj trend ukazuje na to da su JLS BPP Karlovačke županije uglavnom fokusirane na osnovne infrastrukturne potrebe, posebno ceste i povezanost unutar zajednica. S obzirom na specifične izazove tih područja, gdje često nedostaje kvalitetna cestovna povezanost, jasno je da je ulaganje u infrastrukturu ključno za poboljšanje svakodnevnog života i olakšavanje razvoja lokalnih zajednica. Povećanje ulaganja u infrastrukturu tako postaje važan korak prema boljoj povezanosti, ne samo unutar same zajednice, već i s ostatkom županije i šire.

Iz svega navedenog može se zaključiti kako su, **u razdoblju od 2019. do 2024.** JLS Karlovačke županije koje imaju status brdsko-planinskih područja, putem **Programa podrške brdsko-planinskim područjima financirale projekte sljedećeg tipa:**

1. Obnova, rekonstrukcija, uređenje i modernizacija cesta i prateće opreme
2. Uređenje i izgradnja sportskih i školskih igrališta
3. Uređenje domova zdravlja
4. Obnova i uređenje objekata obrazovne namjene
5. Obnova i uređenje zgrada javne namjene.

Ako detaljnije analiziramo trendove financiranja kroz promatrano razdoblje, može se primijetiti nekoliko ključnih obrazaca navedenih u nastavku.

- **Povećanje financiranja za prometnu infrastrukturu:** osobito u godinama 2019. i 2020. sredstava su najviše usmjerena na rekonstrukciju nerazvrstanih cesta i njihovog održavanja. To ukazuje na dugoročnu potrebu za obnovom i modernizacijom lokalne infrastrukture u ovim područjima. U 2022. godini, za razliku od ranijih godina, došlo je do povećanja sredstava za modernizaciju cesta, što ukazuje na veću pripremljenost za dugoročnu održivost prometne mreže.
- **Smanjenje sredstava u 2024. godini:** zabilježen je smanjen broj projekata, a ukupno izdvojeni iznos je manji nego u prethodnim godinama. Ovo može biti posljedica promjena u prioritetima a može ukazivati i na to da su osnovne infrastrukturne potrebe već zadovoljene, dok su potrebni složeniji projekti koji zahtijevaju specifična financiranja.

Korelacija između tipova projekata i specifičnih potreba JLS-a

Većina financiranih projekata u razdoblju od 2019. do 2024. godine usmjerena je na prometnu infrastrukturu (posebno ceste) i obrazovne i sportske objekte, što upućuje na specifične izazove i potrebe brdsko-planinskih zajednica:

1. Prometne potrebe: investicije u nerazvrstane ceste ukazuju na izrazitu potrebu za boljom prometnom povezanošću u regijama s brdsko-planinskim karakteristikama. Ceste u ovom području često zahtijevaju obnovu i modernizaciju zbog loših uvjeta i otežanog pristupa većim urbanim centrima.
2. Obrazovne i javne usluge: provedene su i investicije u školske objekte (sportska igrališta, uređenje škola), što odražava potrebu za održavanjem kvalitete obrazovnih i javnih usluga u malim zajednicama. Osim toga, ulaganje u domove zdravlja također je ključno za očuvanje kvalitete života, naročito u udaljenim područjima.

Preporuke za daljnje inicijative i ulaganja

Na temelju analize može se sugerirati nekoliko smjernica za buduće korištenje sredstava i usmjerenje programa financiranja:

- Povećanje financiranja za dugoročne projekte: ako se nastavi s financiranjem usmjerenim na kratkoročne infrastrukturne projekte (npr. ceste), može biti korisno razviti strateške inicijative za dugoročne projekte u području održivosti (npr. zelena infrastruktura i održiva energija). Ovi sektori, premda manje zastupljeni, mogu imati dugoročne koristi za brdsko-planinske zajednice.
- Usmjerenje prema digitalizaciji: Iako u ovoj analizi nisu istaknuti, ulaganja u digitalnu infrastrukturu (internet i ICT usluge) također bi mogla biti korisna u budućim godinama, kako bi se povećala povezanost i kvaliteta života u ruralnim područjima.

- Podrška poljoprivrednim, turističkim i ekološkim projektima: s obzirom na ljepotu i turistički i poljoprivredni potencijal tih područja, važno je usmjeriti sredstva i na projekte koji potiču jačanje poljoprivrednih aktivnosti, održivi turizam i zaštitu okoliša, čime bi se podržala ekonomska i društvena stabilnost tih zajednica.

Iako je većina dosadašnjih sredstava bila usmjerena na infrastrukturu i javne objekte, budući razvoj trebao bi uključivati i projekte održivosti, ekoloških inicijativa i digitalne transformacije, što bi omogućilo dugoročnu stabilnost i razvoj ovih područja.

7.2. MRRFEU – Program održivog razvoja lokalne zajednice

Cilj programa

Program održivog razvoja lokalne zajednice koncipiran je kao odgovor na razvojne prioritete lokalne i područne razine i predstavlja podršku gospodarskoj i socijalnoj revitalizaciji slabije razvijenih područja te jačanju socijalne kohezije i održivog razvoja.

Ovim godišnjim programom MRRFEU nastavlja pomagati održivosti razvoja lokalne zajednice u smislu poboljšanja dostupnosti lokalne infrastrukture, prvenstveno izgradnje, obnove i rekonstrukcije objekata socijalne, komunalne i gospodarske infrastrukture na lokalnoj razini.

Korisnici ovoga Programa u širem smislu su svi stanovnici lokalne zajednice na prihvatljivim područjima koji imaju korist od provedbenih aktivnosti Programa.

U užem smislu, krajnji korisnici su jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihove ciljane skupine koje nakon provedbe projekta preuzimaju inicijativu daljnjeg širenja aktivnosti i prepoznatih prioriteta za potrebe lokalnog stanovništva i na korist široj lokalnoj zajednici.

Tablica 18. Odobreni projekti putem Programa održivog razvoja lokalne zajednice - JLS BPP Karlovačke županije, razdoblje 2019. do 2024.

2019.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (HRK/EUR)
1.	Općina Plaški	Pojačano održavanje više dionica nerazvrstanih asfaltnih i makadamskih cesta na području općine Plaški	200.000,00 HRK 26.544,56 EUR
2.	Općina Saborsko	Rekonstrukcija nerazvrstane ceste Vukelić poljana u Ličkoj Jesenici	250.000,00 HRK 33.180,70 EUR
3.	Općina Josipdol	Obnova zgrade i uređenje tržnice u Oštarijama	320.000,00 HRK 42.471,30 EUR
4.	Karlovačka županija	Fizikalna terapija u Domu zdravlja Slunj – FAZA 2*	500.000,00 HRK 66.361,40 EUR
UKUPNO 2019.			168.557,96 EUR

2020.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (HRK/EUR)
1.	Općina Plaški	Asfaltiranje, obnova i rekonstrukcija ceste u Ulici Nikole Tesle	70.000,00 HRK 9.290,60 EUR
2.	Općina Saborsko	Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta na području općine Saborsko	200.000,00 HRK 26.544,56 EUR
3.	Karlovačka županija	Fizikalna terapija u Domu zdravlja Slunj – FAZA 3*	450.000,00 HRK 59.725,26 EUR
UKUPNO 2020.			95.560,42 EUR
2021.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (HRK/EUR)
1.	Općina Josipdol	Obnova zgrade bivše škole u Modrušama	300.000,00 HRK 39.816,84 EUR
2.	Općina Plaški	Asfaltiranje, obnova i rekonstrukcija ceste u Ulici Kralja Zvonimira	150.000,00 HRK 19.908,40 EUR
3.	Općina Saborsko	Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta na području općine Saborsko	200.000,00 HRK 26.544,56 EUR
UKUPNO 2021.			86.269,80 EUR
2022.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (HRK/EUR)
1.	Općina Plaški	Asfaltiranje, obnova i rekonstrukcija ceste u Ulici Bernardina Frankopana	200.000,00 HRK 26.544,56 EUR
UKUPNO 2022.			26.544,56 EUR
2023.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (HRK/EUR)
1.	Općina Plaški	Rekonstrukcija krovišta područne ambulante Plaški	34.000,00 EUR
UKUPNO 2023.			34.000,00 EUR
2024.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (HRK/EUR)
1.	Općina Plaški	Obnova i rekonstrukcija nerazvrstanih cesta pojačanim održavanjem u naselju Janja Gora	30.000,00 EUR
2.	Općina Saborsko	Rekonstrukcija nerazvrstane ceste u Saborskom, KČ. 1251I kč. 6545	30.000,00 EUR
3.	Općina Josipdol	Adaptacija potkrovlja – društvena prostorija s čitaonicom	38.000,00 EUR
UKUPNO 2024.			98.000,00 EUR

Izvor: MRRFEU; Obrada autora 2024.

Na temelju podataka prikazanih u Tablici 18., može se izvući nekoliko ključnih zaključaka o razvojnim prioritetima i potrebama brdsko-planinskih područja Karlovačke županije, prema sredstvima odobrenim kroz Program održivog razvoja lokalne zajednice.

1. **Fokus na infrastrukturu:** većina odobrenih projekata u svim godinama financiranja usmjerena je na poboljšanje infrastrukturnih uvjeta, osobito u pogledu rekonstrukcije i asfaltiranja cesta. To uključuje projekte u općinama Plaški, Saborsko i Josipdol, što ukazuje na to da je njihov ključni prioritet poboljšanje prometne povezanosti tih područja.
2. **Zdravstvo i socijalna skrb:** projekt fizikalne terapije u Domu zdravlja Slunj, iako se nalazi izvan BPP, ima značajan utjecaj na brdsko-planinsku zajednicu, osobito za općinu Rakovica koja gravitira području grada Slunja. Ovaj projekt ukazuje na potrebu za poboljšanjem zdravstvene infrastrukture, što je ujedno i jedan od važnih prioritetnih područja za razvoj.
3. **Obnova objekata i socijalne usluge:** u obnovi objekata, poput obnove zgrade tržnice u Oštarijama ili adaptacije društvene prostorije u Josipdolu, vidljiv je fokus na unaprjeđenje socijalnih usluga i infrastrukture. Ovi projekti pružaju osnovu za bolju socijalnu koheziju i kvalitetu života.
4. **Rast ulaganja:** iako ukupni iznosi financiranja variraju od godine do godine, s padom sredstava u 2020. godini i porastom ulaganja u 2023. i 2024. godini, ulaganja se usmjeravaju na održivost i redovno održavanje infrastrukturnih objekata. Ovaj trend može ukazivati na strateške inicijative koja osiguravaju dugoročnu održivost već postojećih resursa i infrastrukture.
5. **Podrška za specifične projekte:** projekti financirani u općinama Josipdol, Plaški i Saborsko, ukazuju na potrebu za razvojem specifičnih lokalnih infrastrukturnih projekata koji podržavaju male zajednice i njihovu održivost kroz poboljšanje komunalne infrastrukture.

Zaključno, analiza podataka pokazuju jasnu usmjerenost na infrastrukturu, zdravstvo i socijalne usluge kao ključne prioritete za brdsko-planinska područja Karlovačke županije, s ciljem očuvanja i poboljšanja kvalitete života stanovnika tih područja.

7.3. MPGI – Javni poziv za sufinanciranje projekata gradova i općina za poticanje razvoja komunalnog gospodarstva i ujednačavanje komunalnog standarda

Cilj Poziva je poticanje razvoja komunalnog gospodarstva i ujednačavanje komunalnog standarda na područjima jedinica lokalne samouprave.

Prihvatljivi projekti su projekti čija realizacija potiče ili pridonosi boljem obavljanju kako komunalnih djelatnosti i pružanju odnosno isporuci komunalnih usluga, tako i svih drugih aktivnosti koje pridonose podizanju razine javnih usluga i kvalitete življenja stanovništva na području prihvatljivih podnositelja.

Putem ovog Poziva, JLS BPP Karlovačke županije financiraju projekte kojima odgovaraju na razvojne potrebe iz područja komunalnog gospodarstva. Ukupan iznos odobrenih sredstava sufinanciranja projekata JLS BPP u Karlovačkoj županiji u razdoblju 2019. – 2024. iznosio je: **331.143,800 EUR.**

U Tablici 19. u nastavku je dan detaljan pregled sufinanciranja projekata JLS BPP Karlovačke županije, u razdoblju od 2019. do 2024.

Tablica 19. Projekti odobreni za sufinanciranje projekata gradova i općina za poticanje razvoja komunalnog gospodarstva i ujednačavanje komunalnog standarda – JLS BPP Karlovačke županije, razdoblje 2019. do 2024.

2019.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (HRK/EUR)
1.	Općina Plaški	Nabava komunalnog stroja - traktora sa potrebnim priključcima za bolje i učinkovitije obavljanje komunalnih usluga	121.000,00 HRK
2.	Općina Rakovica	Nabava traktora, malčera i strižne letve	163.000,00 HRK
UKUPNO 2019.			284.000,00 HRK 37.623,28 EUR
2020.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (HRK/EUR)
1.	Općina Plaški	Nabava komunalnog stroja-kombinirke za bolje i učinkovitije obavljanje komunalnih usluga	77.000,00 HRK
2.	Općina Saborsko	Izrada projektno-tehničke dokumentacije za izgradnju nogostupa u naselju Saborsko	85.800,00 HRK
UKUPNO 2020.			162.800,00 HRK 21.607,27 EUR
2021.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (HRK/EUR)
1.	Općina Plaški	Nabava komunalne opreme - ralice i samoutovarnog posipača za bolje i učinkovitije obavljanje komunalnih usluga	21.405,00 HRK
2.	Općina Josipdol	Asfaltiranje nerazvrstane ceste Vajin Vrh u Općini Josipdol	171.240,00 HRK
3.	Općina Rakovica	Nabavka stroja za izvođenje komunalne djelatnosti	67.954,45 HRK
UKUPNO 2021.			260.599,45 HRK 34.587,50 EUR

2022.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (HRK/EUR)
1.	Općina Josipdol	Proširenje mjesnog groblja Josipdol	120.000,00 HRK
2.	Grad Ogulin	Održavanje nerazvrstanih cesta na području grada Ogulina	120.000,00 HRK
3.	Općina Plaški	Izgradnja parkinga kod centralnog groblja u Plaškom	50.000,00 HRK
4.	Općina Rakovica	Nabava mini bagera u cilju poticanja razvoja komunalnog standarda u općini Rakovica	50.000,00 HRK
UKUPNO 2022.			340.000,00 HRK 45.125,75 EUR
2023.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (HRK/EUR)
1.	Općina Josipdol	Nabava traktora i dodataka za košnju te održavanje prometnica u zimskim uvjetima	26.300,00 EUR
2.	Grad Ogulin	Rekonstrukcija Nove ceste u Ogulinu – II etapa – II faza	35.600,00 EUR
3.	Općina Plaški	Nabava komunalnog priključka – malčera za bolje i učinkovitije obavljanje komunalnih usluga	3.200,00 EUR
4.	Općina Saborsko	Rekonstrukcija nerazvrstane ceste u naselju Saborsko	27.900,00 EUR
5.	Općina Rakovica	Asfaltiranje i pojačano održavanje prometnica	35.600,00 EUR
UKUPNO 2023.			128.600,00 EUR
2024.	PODNOŠITELJ	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS FINANCIRANJA (HRK/EUR)
1.	Općina Plaški	Izgradnja javne rasvjete u općini Plaški	21.800,00 EUR
2.	Općina Saborsko	Povećajmo sigurnost i kvalitetu življenja na području općine Saborsko	20.700,00 EUR
3.	Općina Josipdol	Nabava traktora i priključnih dodataka radi obavljanja komunalnih usluga	19.900,00 EUR
4.	Općina Rakovica	Izrada projektne dokumentacije za izgradnju	3.100,00 EUR

		prometnice s komunalnom infrastrukturom	
UKUPNO 2024.			64.600,00 EUR
UKUPNO 2019. – 2024.			331.143,800 EUR

Izvor: MPGI; Obrada autora 2024.

Na temelju podataka o projektima sufinanciranim kroz **Javni poziv za sufinanciranje projekata gradova i općina za poticanje razvoja komunalnog gospodarstva i ujednačavanje komunalnog standarda (2019.-2024.)**, prikazanih u Tablici 19., može se zaključiti da JLS BPP Karlovačke županije ulažu u ključne aspekte razvoja komunalne infrastrukture. U razdoblju od 2019. do 2024., putem navedenog Javnog poziva financirale su projekte sljedećeg tipa:

1. nabava komunalne opreme i mehanizacije;
2. obnova, rekonstrukcija, uređenje i modernizacija cesta i prateće opreme;
3. proširenje i komunalno opremanje groblja;
4. izrada projektne dokumentacije;
5. izgradnja javne rasvjete.

Ovi projekti reflektiraju kontinuirani napor za poboljšanje kvalitete života lokalnih zajednica kroz modernizaciju osnovnih usluga, čime se doprinosi ravnomjernijem komunalnom standardu na ovim područjima.

8. Stambeno zbrinjavanje u svrhu demografskih mjera na brdsko-planinskim i potpomognutim područjima Karlovačke županije

U Karlovačkoj županiji, JLS-ovima sa statusom BPP nudi se mogućnost poticanja rješavanja stambenog pitanja mladim obiteljima kroz dva glavna oblika stambenog zbrinjavanja. Ovi modeli omogućuju različite oblike potpore, čime se nastoji trajno riješiti stambeno pitanje građana na potpomognutim područjima Karlovačke županije.

Prvi oblik uključuje sufinanciranje putem **Javnog poziva za korištenje demografskih mjera koje imaju za cilj poticanje rješavanja stambenog pitanja mladih obitelji na ruralnom području**. Na temelju ovog poziva, Karlovačka županija osigurava bespovratna novčana sredstva za tri mjere: mjera 1 – kupnja obiteljske kuće, mjera 2 – rekonstrukcija obiteljske kuće kojom se osigurava nova stambena jedinica te mjera 3 – bespovratna novčana sredstva za izgradnju kuće.

Tablica 20. Broj zahtjeva i vrsta mjera za rješavanje stambenog pitanja – Karlovačka županija ukupno i JLS BPP, 2022. – 2024.

GODINA	KONAČNA LISTA					
	KUPNJA		REKONSTRUKCIJA		IZGRADNJA	
	Ukupno zahtjeva	Zahtjeva u BPP	Ukupno zahtjeva	Zahtjeva u BPP	Ukupno zahtjeva	Zahtjeva u BPP
2022.	4	0	5	0	3	2
2023.	10	1	4	0	5	1
2024.	10	3	7	2	11	6

Izvor: KAŽUP; Obrada autora 2024.

Iz Tablice 20. je vidljivo da broj odobrenih zahtjeva za kupnju, rekonstrukciju ili izgradnju obiteljske kuće za osobe s prebivalištem u BPP bilježi porast u 2024. godini u odnosu na prethodne godine. U 2024. godini broj zahtjeva s BPP u prosjeku je raspoređen na sljedeći način: 30% zahtjeva odnosi se na kupnju obiteljske kuće, 28% na rekonstrukciju obiteljske kuće, dok 54% zahtjeva čini izgradnja obiteljske kuće. Također, iz tablice je vidljivo da je ukupni broj zahtjeva u porastu u odnosu na prethodne godine unutar promatranog razdoblja.

Drugi oblik stambenog zbrinjavanja na području JLS-ova sa statusom BPP odnosi se na **korištenje različitih modela stambenog zbrinjavanja prema Zakonu o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima**. Ovaj oblik omogućuje stanovnicima potpomognutih područja pristup stambenom prostoru kroz nekoliko opcija:

- Model A: Najam obiteljske kuće u državnom vlasništvu.
- Model B: Darovanje neuseljive obiteljske kuće u državnom vlasništvu i građevinskog materijala za njezinu obnovu ili rekonstrukciju.
- Model C: Najam stana u državnom vlasništvu.
- Model D: Darovanje građevinskog zemljišta u državnom vlasništvu i građevinskog materijala za izgradnju obiteljske kuće.
- Model E: Darovanje građevinskog materijala za obnovu, dogradnju/nadogradnju i završetak izgradnje obiteljske kuće u vlasništvu korisnika, odnosno darovanje građevinskog materijala za izgradnju obiteljske kuće na građevinskom zemljištu u vlasništvu korisnika.

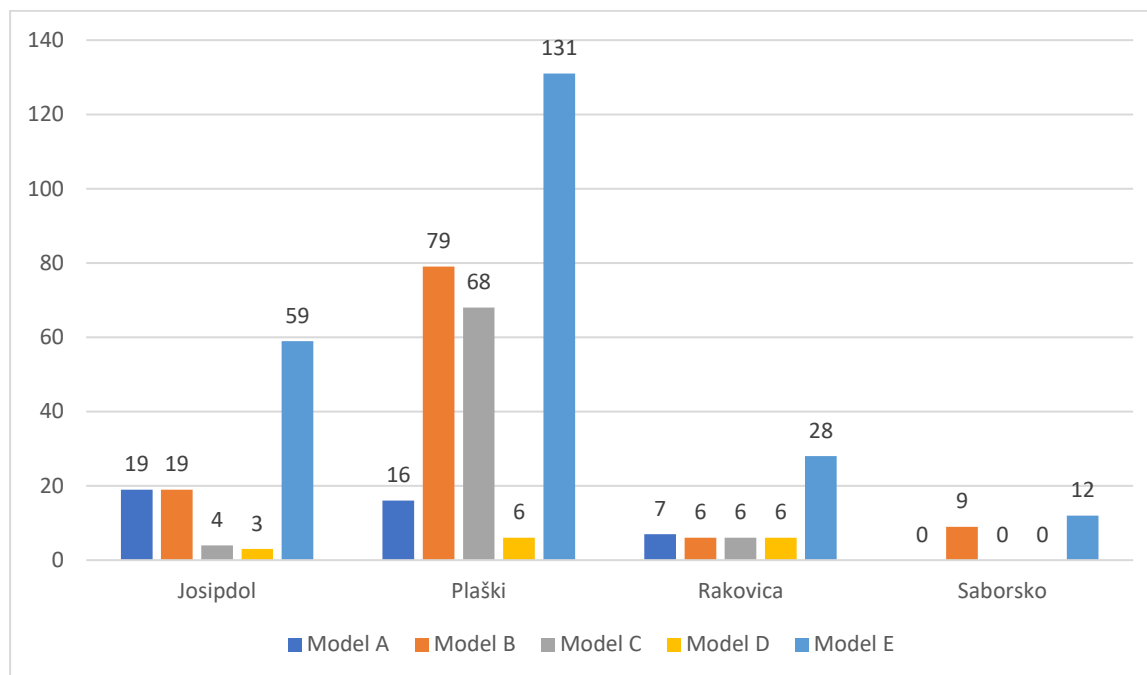
Tablica 21. Stambeno zbrinjavanje – JLS BPP Karlovačke županije, razdoblje 2022. – 2024.

GODINA	MODEL	UKUPNO	BPP Ukupno	BPP
2022.	A Najam obiteljske kuće u državnom vlasništvu	109	13	Josipdol: 7 Plaški: 4 Rakovica: 2
	B Darovanje neuseljive obiteljske kuće i građevinskog materijala	66	34	Josipdol: 5 Plaški: 26 Rakovica: 2 Saborsko: 1

	C Najam stana u državnom vlasništvu	111	20	Josipdol: 1 Plaški: 17 Rakovica: 2
	D Darovanje građevinskog zemljišta i građevinskog materijala	11	4	Josipdol: 1 Plaški: 1 Rakovica: 2
	E Darovanje građevinskog materijala za obnovu, dogradnju i završetak postojeće obiteljske kuće ili izgradnju obiteljske kuće u vlasništvu korisnika	286	81	Josipdol: 22 Plaški: 48 Rakovica: 8 Saborsko: 3
UKUPNO		583	81	
2023.	A Najam obiteljske kuće u državnom vlasništvu	99	12	Josipdol: 5 Plaški: 6 Rakovica: 1
	B Darovanje neuseljive obiteljske kuće i građevinskog materijala	88	39	Josipdol: 7 Plaški: 26 Rakovica: 2 Saborsko: 4
	C Najam stana u državnom vlasništvu	140	24	Josipdol: 1 Plaški: 21 Rakovica: 2
	D Darovanje građevinskog zemljišta i građevinskog materijala	14	5	Josipdol: 1 Plaški: 3 Rakovica: 1
	E Darovanje građevinskog materijala za obnovu, dogradnju i završetak postojeće obiteljske kuće ili izgradnju obiteljske kuće u vlasništvu korisnika	249	71	Josipdol: 17 Plaški: 42 Rakovica: 9 Saborsko: 3
UKUPNO		590	151	
2024.	A Najam obiteljske kuće u državnom vlasništvu	110	17	Josipdol: 7 Plaški: 6 Rakovica: 4
	B Darovanje neuseljive obiteljske kuće i građevinskog materijala	74	40	Josipdol: 7 Plaški: 27 Rakovica: 2 Saborsko: 4
	C Najam stana u državnom vlasništvu	159	34	Josipdol: 2 Plaški: 30 Rakovica: 2
	D Darovanje građevinskog zemljišta i građevinskog materijala	13	4	Josipdol: 1 Plaški: 2 Rakovica: 3
	E Darovanje građevinskog materijala za obnovu, dogradnju i završetak postojeće obiteljske kuće ili izgradnju obiteljske kuće u vlasništvu korisnika	245	78	Josipdol: 20 Plaški: 41 Rakovica: 11 Saborsko: 6
UKUPNO		601	173	

Izvor: KAŽUP; Obrada autora 2024.

Grafički prikaz 6. Sumarni pregled modela stambenog zbrinjavanja - JLS BPP Karlovačke županije, razdoblje 2022. – 2024.

Izvor: KAŽUP; Obrada autora 2024.

Iz Grafičkog prikaza 6. i podataka prikazanih u Tablici 21. u prethodnom tekstu, vidljivo je da je najpopularniji model stambenog zbrinjavanja **Model E – darovanje građevinskog materijala za obnovu, dogradnju i završetak postojeće obiteljske kuće ili izgradnju obiteljske kuće u vlasništvu korisnika**. Od JLS-a s statusom BPP, najviša iskorištenost ovog modela pripada općini Plaški, koja pokazuje najveću iskorištenost gotovo svih modela stambenog zbrinjavanja u odnosu na druge JLS-e sa statusom BPP. Najslabije zastupljen model u svim JLS-ima BPP Karlovačke županije je Model C – najam stana u državnom vlasništvu, što sugerira da takve nekretnine nisu široko dostupne na tom području. Također, među svim JLS-ima s statusom BPP u Karlovačkoj županiji, općina Saborsko bilježi najmanji broj korištenja modela stambenog zbrinjavanja.

9. Zaključak: Razvojni izazovi i potrebe brdsko-planinskih područja Karlovačke županije

Jedinice lokalne samouprave koje se nalaze u brdsko-planinskim područjima suočavaju se s **brojnim izazovima i potrebama** koje je važno adresirati kako bi se osigurao njihov održivi razvoj.

Ključno je pružiti podršku ovim područjima kroz različite mjere i programe. Prvo, **potrebna su financijska sredstva za razvoj infrastrukture, uključujući ceste, vodovod i energetske opskrbu**. Ova infrastruktura osnovna je za poboljšanje kvalitete života stanovnika i privlačenje novih investicija.

Osim toga, postoji **potreba za jačanjem gospodarskih aktivnosti**, osobito u sektorima kao što su **poljoprivreda, turizam, uslužne djelatnosti te mikro, malo i srednje poduzetništvo**. Potrebno je poticati lokalne proizvode i pružiti podršku malim poduzetnicima kroz različite programe i poticaje.

Također, važno je osigurati **obrazovanje i osposobljavanje lokalnog stanovništva**, kako bi se povećale njihove vještine i mogućnosti zapošljavanja. Time se ne samo poboljšava ekonomska situacija, već se i smanjuje iseljavanje mladih iz ovih područja.

U konačnici, **poticanje suradnje između svih dionika** ključno je za uspješan razvoj brdsko-planinskih područja.

Izražena heterogenost među JLS-ovima na BPP-u također predstavlja izazov u donošenju učinkovitih javnih politika. Svaka JLS suočava se s različitim uvjetima, kao što su veličina grada/općine, geografska izoliranost, te ekonomski i socijalni faktori, što otežava primjenu univerzalnih rješenja. Stoga se kao glavni zaključak nameće potreba za razvojem javnih politika koje će biti fleksibilne i prilagođene specifičnim potrebama svakog područja, kako bi se omogućio održiv razvoj i iskoristili lokalni potencijali.

Uspješno povlačenje sredstava iz dostupnih programa može značajno pridonijeti ostvarivanju dugoročnih razvojnih ciljeva u ključnim sektorima poput poljoprivrede i turizma te ukupnog poboljšanja životnih uvjeta lokalnog stanovništva. Efikasno korištenje financijskih potpora omogućit će održiv rast, jačanje konkurentnosti te unaprjeđenje infrastrukture i resursa potrebnih za daljnji razvoj. Ovaj pristup osigurava strateško usmjerenje resursa prema prioritetnim područjima, čime se ne samo potiče, nego i dugoročno osigurava održiv razvoj brdsko-planinskih područja Karlovačke županije.

Razvoj brdsko-planinskog područja zahtijeva sustavan i koordiniran pristup temeljen na jasno definiranim prioritetima i stvarnim potrebama lokalnih zajednica. Ovaj dokument daje osnovni pregled ključnih izazova i razvojnih potreba brdsko-planinskog područja Karlovačke županije. Iako se može razmotriti izrada dodatnog strateškog dokumenta koji bi dublje analizirao

specifičnosti ovog prostora, ključno je osigurati provedbu konkretnih mjera kroz postojeće mehanizme upravljanja, dostupne izvore financiranja i jačanje administrativnih kapaciteta jedinica lokalne samouprave. Uspjeh ovisi o sposobnosti povezivanja sektorskih politika, mobilizaciji lokalnih resursa, partnerskom pristupu i kontinuiranom praćenju rezultata. Samo kroz takav integriran pristup moguće je osigurati održivi razvoj i unaprijediti životne uvjete u ovim prostorno specifičnim područjima.